

KAITSE

AXEL
ROSMANN

KODU

№ 9

1936. a.

30 senti

„Postimees“

(asut. 1857. a.)

Eesti vanim ja sisurikkaim päevaleht.
Telliõe, luõeõe ja levitaõe!

„Postimehe“ trükikoda, kõitekoda ja tsinkograafia

valmistavad soodsate hindadeõga iõga-
suõuseid trükitoõid, kõitetõid ja kliõeid.

E. K. Ü. «POSTIMEES» TARTUS,
ÜLIKOOLI 21/23, TELEF. 80 JA 14-65.

SEAKASVATAJAD!

Kõrõeimat päevahinda sigade, loo-
made, vasikate ja lammaste eest saate

Ühisuselt „Lõuna-Eesti Eksporttapamajad“

Tartus.

KIRJUTUSMASIN

ROYAL

VIRU
PANK

Veetke oma suvepuhkus

Pärnus

Juunis ja augustis äärmiselt odavad ravivõimalused. Nii maksab ühes täiel. ülalpidamisega, arstiabi ja tervisvannidega:

14-päeval. ravi	Kr. 68.—
21 „ „	Kr. 95.—
28 „ „	Kr. 126.

Üksikasjalisi andmeid ja kirjandust saab aadressil:
Pärnu, supelinspektorile

Vigastatud Sõjameeste Ühingu Tallinna osakonna töökojad

Tallinn, Nunne t. 7. Tel. 470-59

Rätsepatöökoda

KAITSELIITLASTELE: soodsatel tingimustel ja korralikult vormi- ja erariiete valmistamine. Niisama vormiriiete ümbertegemine uue kirjelduse kohaselt; pressitakse, puhastatakse ja parandatakse. Suur valik kodumaa riideid vabrikuhindadega.

Kingsepatöökoda

Igasuguste jalanõude valmistamine, eriti VEESAAPAD, ortopeed-saapad, ilukingad jne. Parandused soovikorral 1/2 tunni jooksul.

Töö kiire, korralik ja vastupidav.

Soodsad maksutingimused

JUHATUS

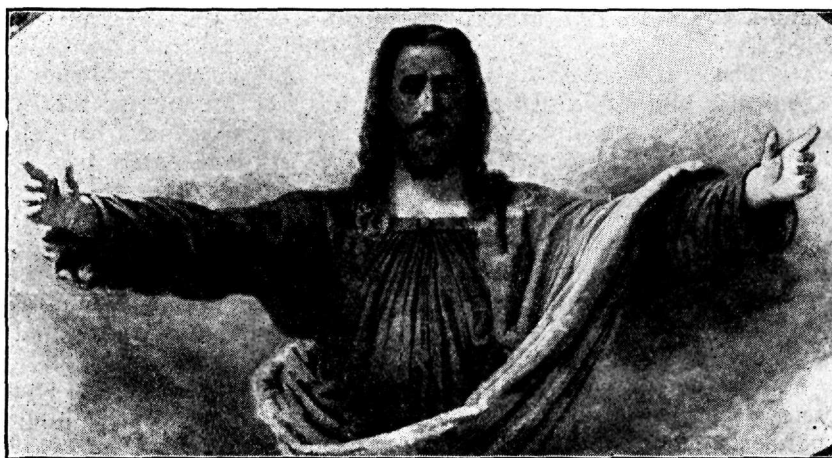
Kaitse Lõõdu!

ILMUB 2 KORDA KUUS

Nr. 9

Tallinnas, kesknädalal, 8. aprillil 1936

XII aastakäik

Lootus wiib wõidule.

Teda ei ole siin, waid ta on üles tõusnud, nõnda kui ta on ütelnud. Sulge waadate aset, kus Isand on hinganud.

Matt. 28, 6.

Kristus on üles tõusnud! Nii on läbi aastatuhandete ristitoguduses helisenud wõidulaul, mis tahab äratada maailma talweunest ja kuulutada kewade tuletut. Ühes patase walitsusega on igawesti murtud surma, patu ja pimeduse wõimsad ahelad. Elu on wõidu saanud! See wägew ja wõimas hüüd paneb uues lootuses tufsuma elutormides wäsinud ja purunenud inimsüdamed ning lafeb neid aimata lauet taewalisk õnne. Ülestõusmispüha kirikufellade helin sojstatab meie tõrwu tõitide aegade tauneima sõnuni — inimeselaps, sul on waba surematu waim...

Kurwad olid suure-veede sündmused ja sellele järgnewad päewad. Kurjusest, tigidusest ja wihast pimestatud rahwahult tahtis häwitada elu ja kewade

lootuse ning ühes Jeesusega igawesti matta hauda tõe, õiguse ja armastuse. Et need enam kunagi sealt ei pääseks wälja, selleks weeretati raste kiwi haua ette ja pandi pitseriga kinni. Wahid seati walwama. Kuid see tõit oli jõuetu hoidma kinni ülestõusmise päitese heledaid kiiri, mis paistawad rahwastele ja külwawad rõõmutunnet usklite hinge.

Ei suutnud külm kaljutamber pidada wangis inimtonna lunastajat ega wahid terawate mõõtkade all hoida kinni tõe, õigust ning armastust. Kalju tattes ja haud awanes. Jumal äratas üles oma poja Jeesuse Kristuse ning wiis wõidule tõe, õiguse ja armastuse, mida inimeste turjus ja wägiwald kunagi ei suuda häwitada lõplikult.

Suur ja sügaw on ülestõusmispüha mõit. See annab meile palju waimuõudu, lootust ja rammu ning näitab teed igawikku. Kui meil puuduts ust, et surmale järgneb elu, oleks meil raste wõidelda tuulte ja tormidega, mis sageli on nii tugewad, et ahwardawad murda ta tõige wõimsa-

ma puu. Me warisefkime tokku, sest ainult ust wõidusse teeb meid tugewaks ning aitab üle kannatusest ja hädaft, mureft ning waluft.

Selgesti näeme seda Jeesuse jüngerite eluft ja saatuseft. Nii kaua kui walitfes kurjuse wõim ja katfid maad suure-reede fünged warjud, olid nad nagu karjafeta lambatalled, teda hunt hirmutanud laialt. Nende õpetaja oli furnud ning ühes temaga kadunud lootus jumalariigisse. Kõit senifed tõeks-pidamifed olid paisatud segamini, sest nii kaugelt kui ulatus waatama film, paistis wäitlane kurjus, mil oli wõim surmata kõife seda, mis on kaunis ja puhaf. Rahtlus ja meeleheide oli nii suur, et ahwardas kaduda ifegi wiimne ust oma õpetaja sõnadesse.

Seal tuli aga ülestõusmispüha hommit. See muutis kartlituid, hirmunud kalilea-kalurid wägewateks kangelasteks. Mehed, kes end aralt olid peitnud lufustatud uste taha, tulid wälja ja tõttasid fogu maailmale julgelt kuulutama seda, mis tundis nende süda ja mis elas nende hingef. Jeesuse kuulutus ülestõusmifef oli saanud tõeks. Jüngerid teadsid, et nende lunastaja elab. See andis neile tagafi südamerahu ja kindel ust ning lootus wiis neid wõidule.

Kui waatleme meie rahwa elu, fiis näeme, et sealgi on lootus ja ust wõidusse aidanud üle nii mõneftki rastuseft. Rõhuw ja kurb oleks olnud meie ifade ja emade saatuf pitaf waewarikkaf orjaõõs, kui nende hingef oleks puudunud kindel weendumus parematele aegadele — Kalewi koju-tuletule. Põlweft põlweni anti edafi wabaduse lootus, tuni ta tõrd wõis lüüa lõktele ja loita elawa tulena. Teadmine, et tõde, õigus ja armastus wõidab, tutsus lahinguwäljafefel palju wapraid ifamaa poegi, andis neile waimustuft ja tegi neift kangelafed. Ust wõidu fisse kadus pime, pikk õõ ja koitis wabaduse päite.

Õfseiswusafjalgi on meie riiki ja rahwast ahwardanud mitmed hädaõhud. Kõrd on tahtnud meie wabaduft häwitada piiri tagant juhitud falafepitfu-

fed, tõrd on werift mäsundü pidanud meie oma rahwa pojad. Sestlane aga teab ja tunneb, mis on üldfufefel hea ja kasulik, mis on õige ja tõde. Seepärast pole ta end ta tunagi lastnud haarata petlitest lubadustest ega läinud kaafa mäsafajatega. Sestlane ei karju tunagi oma wabadusele, et pooge ta risti, nagu tegi seda metfit rahwahult Kolgata mäel. Kindlalt on Sesti rahwas nii kaugemas kui ka lähemas minewitus näidanud oma poolehoidu ülesehitawale tööle, ja see lasseb meid wadata tulewikku kõige paremate ja kaunimate lootustega.

Ülestõusmispühad tahawad meile anda uut waimustuft ja uut rammu wõitlufef, uut julgust ja wäge oma ausats töõks ning edafipüüdwaft elufs. Kõigile neile, kes weel ei tea, et tõde, õigus, armastus ja elu wõidab, tahab ülestõusmispüha kirjufellafef helin kuulutada, et talwele järgneb kewad ja soe ning rõõmus päitefepaiste. See on ilufaim lootus, mis kannab meid läbi süngest sügifeft, kurwast talweft ja jäifeft külmuseft. Ka fiis, kui meie ümber heljuwad eluõhtu hämarad warjud, ei tarwitfe me karta. Ülestõusmife walgus wõidab hauagi pimeduse ja Lunastaja lepitufohwer lasseb meid aimata jääwat õndfust Igawefef Ifa kodus.

Püha walgus, mida ei taifistanud koitmaft surm ega kalju, wõitles end läbi kõige pafsemateft pilwefef — wägiwallaft ja paganafufu maailmaft. Uastatuhafefid on ta inimlapfi saatnud nende eluteel ja tänapäewal tahab ta jagada õnnistuft meile. Ta tahab meie rahwa hingef peletada wiimfed pimeduse ja kartuse warjud. Ta tahab häwitada kõit allakiftuwad ja segipaistawad jõud — wiha, waenu, kurjuse, wägiwalla, omakafu, pettuse — kõit, mis iganes on halb ja inetu ning ahwardab matta tõsift wabaduft ning ewangeliumi walgust. Ülestõusmispühad ja wõimas kewafef kohin tahab meie südames äratada seda, mis on ilus, puhaf ja kaunis, mis sunnib Sesti rahwast firtguma ülespoole — kewadpäitefefe wastu.

Endel Kennit.

K e v a d f l ö ö d i d

Uut jõudu kevadest

Päike on murdnud talvise külma kareduse, lumevaip on kärisenud ja kadumas, kevadveed voolavad kohisedes oma lõputut teekonda. Maast hõngub juba seda värskuse ja puhkemise auru, mis paneb tärkama rohu ja lilled, puhkema puiepunjad. Kevadise päikese särast ja õhuvärskusest ergutatuna, õhumahedusest paitatuna iga loomgi virgub ärksamale elule. Ja lind — see kevade suurim kiidulaulja — on jälle uuesti õnnelik ning tema sirinas ja laulus on tõusva rõõmu helinaid. Ta hõiskab vastu kevadisele ärkamisele.

Kevad on jälle tagasi jõudnud! Tuulgi mühab rõõmsamini meie kodumaiste kuuskede ja mändide ladvus ning paneb nii mehiseilt-kargelt kohisema meie põhjamaiste suur-suguste kaskede salad. Ja looduse isand — inimene — näeb-kuuleb kõike seda uuesti-ärkamist ning sünnib ka ise ümber, rõõmsam meelelt ja elavam lootuselt. Ta tunneb eneses nagu uut jõudu uuteks tegudeks. Kevade ärkamine paneb ka inimese mõtlema uute edasirühkimiste ja uue hoogsama töö peale.

Suur võlur on kevad. Kõik tunnevad tema suurt jõudu, kogu loodus ärkab uueks kasvuks tema nõiakepi mõjul. Ja rõõmsad kevadpühad suurendavad veelgi meie kõigi headmeelt sest ilusaimast aastaajast. Need ilusad pühad, mis kaunite kiige- ja munadepühadena meil lapse-eas olid oodatumaid, toovad keset tärkavat loodust meie hingele seda pühalikku puhkejõudu ning rõõmsat edasirühkimistahet, mis igale on vajaline eduks ja õnneks.

Kevad toob meie ellu uusi ülesandeid, mille edukam täitmine on vajaline nii iga kodaniku isikliku kui ka kogu riigi ja rahva elu progressiks. Aprilliga algab uus majandusaasta. Meie kõigi palvaim soov on, et uus majandusaasta oleks veelgi edukam kui eelmine aasta. Nagu tõendavad andmed ja nagu tõendab ka iga põllu- või ärimees, on möödunud majandusaasta olnud edukas ja tõususuunaline niihästi riigile kui ka rõhuvamale hulgale kodanikest üksikuna võttes. Nüüd, minnes vastu uuele külvile ja kasvule, loodame meie kõik, et eelolev majandusaasta tuleks sel-

line, mis kodanikele rikkalikult tooks uusi varasid ja riigivalitsusel võimaldaks senisest veelgi edukamalt korraldada meie rahva elu, hoolitseda riigi heaolu eest ja lahendada neid ülesandeid, mis meie olusid parandaks ning edendaks.

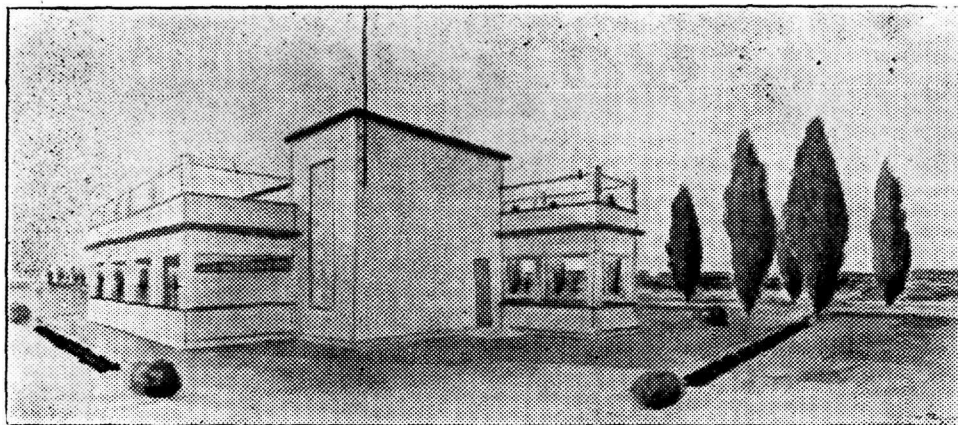
Andku uuele kevadele järgnev tööaasta meie rikkalikult uusi väärtusi. Äsja lõppenud raamatuaasta tõi suurt tõusu meie kultuurielus. Edu meie raamatukultuuri alal, mille põhjustas möödunud raamatuaasta, on silmator-kav. Eelolev aasta on välja kuulutatud k o d u k a u n i s t a m i s e a s t a k s. See on jällegi väga suureulatuseline loosung. Ehitage vaba rahva kodu kaunimaks — kas pole ses hüüdlauseis sügav mõte. Meie talud ja aiad, majad ja eluruumid saagu rõõmsaimelise- maiks ja enam korraldatumaiks. Ilusamas, rõõmsamas, hästikorraldatud kodus sirgub ka tugevam, rahvuslikult kindlam ja iseteadvam uus põlv, kes oleks suuteline veelgi innuka- malt armastama kodu ja jätkama tööd, mida arendab praegune generatsioon.

Uus kevad andku uut hoogu ka meie rahvuslikule suurüritusele — n i m e d e e e s t i s t a m i s e l e. Tõusku veelgi võimsamaks see laine, mis meie rahvalt viib võõrapärased nimed ning toob vastseid tradit- sioone uue, ilusa ja omakeelse nime kandmiseks.

Igale eestlasele eesti nimi, kõik lahti väärast harjumusest rippuda võõrapärase nime küljes — see olgu meie kõigi võimsamaks ja rahvus- uhkemaks sooviks. Kogu rahvas omakeelsete nimedega — see olgu ilusamaks ausambaks kuulusrikkale vabadussõjale, — ja iseseisvuse rajamise ning maareformi kõrval kolmandaks suurimaks alustoeiks, millele rajaneb eesti rah- va praeguse põlve au, rahvuslik uhkus ja edu.

Algava kevadega algab ka kaitseliidu tege- vuses uus tegevusjärg. Meie kodukaitse tege- vuse huvides oleks, kui see tegevusjärg saaks samuti täis süvenevat tööindu, vaba- tahtlikku ohvrimeelsust ja ko- h u s e t u n d e t u g e v u s t, nagu seda on näi- danud eelmised. Nüüd, kus maailmas mitmel pool sõjatuli juba lõomamas või lõkkele lõomas, kus vanas Euroopaski möõgatärinat tugevasti kuulda, ei tohi meie noor riik kodukaitset unus- tada.

Sõjaohtu on mitmel pool, — kui kergesti ei või ta praegusel ajal süttida. Meist keegi ei taha sõda, meil ei ole tahet kellelegi kallale tungida, kuid meid võidak vastu meie taht- mist hävitavasse taplusse kiskuda. Ja selleks peame meie alati valmis olema, sest valvelolek on julgeoleku pante. Kaitseliidu töö on riiklikus mõttes õilsamaid ja hädavajalisemaid, mida

SUVITUSLINN

KURESSAARE

*oma kõrgeväärtusliku tervismudaga,
ainulaadse osoonirikka merekliimaga,
päikeseküllase suviilmastikuga,
eriti sooja mereveega ja
linna omapärase rahuliku miljööga*

suudab pakkuda tingimusi, millistes Teie suvepußkus on tõeline

P U H K U S, R A H U, T E R V I S !

Nõudke lähemaid teateid

Kuressaare linnavalitsuselt.

KEVADPÄIKE PAISTAB...

Talve selgroog on murtud. Päike teeb päev-päevalt kõrgemaid ringe ja soojendab talveunest ärkavat loodust. Linnas on tänavad lumekattest vabad ja paiguti kipub juba tolmama. Kodanik aga, nagu vana harjumuse kohaselt, kisub veel pea palitukraesse ja surub käed sügavale taskutesse. Tuul ongi võrdlemisi vilu ja puhub otse põhjast. Ta nagu ei taha veel kuidagi alla anda uuele juuretuli ajale — kevadele.

Ka loomad tunnevad kevadest rõõmu. Väikestel lindudel puiesteede põliste puude otsas kohe rõõmsamad noodid laulus. Sirtsuvad teised nii lootusrikkalt,

et kipud vägisi unustama vinge tuule. On ju nemad õigupoolest need kevademeeleolu loojad.

Vana hobunegi muheleb endamisi päikesepaistel. Laseb kevadpäikest end soojendada ja teeb väikese uinakugi ära, kui peremees on läinud eemale. Eks meenu temalegi möödunud ajad, kus paistis soe päike ja oli kevad. Ja peremehe tulles on vana kõrb päris erk, liigutab nii varsalikult oma longuvajunud kõrvu ja raputab metsikuid karvatukke peas. Olgugi et vanal loomal on paks nahk, lööb kevad sellestki läbi.

meie rahvuslikult mõtlev kodanikkond on organiseerinud.

Suurimaks sõbraks on kevad meie põllumehele. Kevadise looduse ärkamisega algab põllumehe töö hooaeg ja ootus edule. Kevad on iga-aastaseks sissejuhatajaks sellele suurele lootusele, mis põllumees paneb loodusele uue saagi pärast. Ja kui õnnestub põllumehele — meie tähtsamal ja suuremal töomehel, kelle edust oleneb meie riigi- ja rahvamajanduse

heaolu — siis võivad rahulikult töötada ka kõik teised. Põllumees on töomeheks meie suurimas varaaidas — põllul. Ja kui ärkav kevad võimaldab talle hea külvi ning loodus toob ilusa lõikuse, siis on meie kõigi heaolu kindlustatud.

Soovides vastastikku teineteisele rõõmsaid kevadpähi hellitame palavamaid lootusi, et jällesaabunud kevad viib meid vastu edurikkale tööle ja rohkele lõikusele. Uut jõudu kevadest!
EHT.

Saabub kevad...

Nagu salaja, poolvargsi tuleb ta. Sulatab oma soojusega talve lume ja jää. Paneb rõõmsalt vulisema ojakesed ja võimsalt mühisema jõed. Merigi hakkab kohisema kuidagi nii soojalt ja suviselt, kolistades vastu kaldakive tohutuid jääpanku, mis muutunud päikesest rabedaks ja muredaks. Arglikult pistavad valged ninaotsad talvisest peidupaigast välja pajude urvad. Puhtad, lumivalged, läikivad. Julgeb nina välja pista kasukakrae vahelt kodanik, olgugi aralt.

Kuid aeg ruttab. Kevad ühes temaga. Juba kuuldu kõrgele sinetava taeva all rändlindude tuttavaid hääliitsusi, kes kuulnud kevade kutset kaugel Niiluse ääres. Kevade kutset tunnevad väikesed lapsed nii imeselgesti, et vaevu-vaevu on jõudnud kuivada mudane maa, kui nad juba askeldavad oma mänguhooaja algamiseks. Ka vanemal inimesil lööb süda nagu soojemaks, kui seljataga on pikk ja pime talv.

Tehakse üha pikemaid jalutuskäike ärkavas looduses. Kevad kutsub ja meelitab...

kevadpühade kombeid

Kevadpühad kuuluvad juba vanade israeliitide pühade hulka. Piiblist tunneme neid paasapühade nime all, mida israeliidid pühitsesid Egiptuse vangipõlvest pääsmise mälestuseks. Pealeselle paasatalle söömine ja selle verega uksepiitade määrimine pidi päästma neid hukatusest, mis tabas egiptlaste perekondi. Palestiinas ühendati paasapäha nomaadide kevadpühaga ja selle iga-aastane pühitsemise tähtpäev määrati kindlaks esimesele pühapäevale kevadise täiskuul ajal, nagu seda kinnitab V Moosese raamat. Algristikogudused, mis koosnesid peamiselt israeliitidest, hakkasid samal ajal pühitsema Jeesuse ülestõusmist. See tähtpäev ei jäänud püsima siiski kauaks, sest juba 2. sajandil puhkes äge tüli Väike-Aasia ja Rooma kiriku võimude vahel ülestõusmispäeva tähtpäeva kindlaksmääramise pärast. Alles 325. aastal Nikea kirikukogu tõi siin lahenduse, määrates ülestõusmispäeva pühapäevale pärast pööripäeva esimest täiskuud, seega paasapühast nädala võrra hiljem. Tolleaegsed Väike-Aasia kogudused jäid aga vana tähtpäeva juure.

Meie kevadpühade tsükkel algab palmipuudepühaga, mida pühitsetakse teatavasti Jeesuse viimse teekonna mälestuseks Jerusalemma. Kõik kombed, mis on säilinud kuni hiliseima ajani palmipuudepühast või urbepäevast, nagu seda rahvas nimetab, sisaldavad sugemeid paganlikust usust. Seepärast võib oletada, et meil pajuokste kasutamist tunti enne ristiusu saabumist. Osa urbade taigadest, niipalju kui kirik neid pole rakendanud enda teenistusse, kuulub kahtlemata muistsesse ajajärku. Urvad paganlike kevadpühade ajal on esinenud elu liikuma paneva teljena. Eriti oli moes urvitamine, mis pidi andma vihkust, edu, jõudu ja elu. Nendega pekseti inimesi, loomi ja kodulinde ja lauldi sealjuures vastavaid laule. Ka viljakasvu pidid edendama urbade taigad. Avinurmes ja selle naabervaldades lauldakse veel nüüdki urbade päeval:

Paista, päeva, haava peale,
haavad urba, odrad õide,
pead pikaks, kestad kergeks,
kõrred kõrgeks haava latva.
Terad täitku salved täisa,
tangud laiad latergused
täitku kuhjas matid täisa.

Üldiselt peab siiski tähendama, et vanaaja ebausukombed hakkavad linnas kui ka maal peaaegu täieliselt kaduma. Selgeks näiteks sellest on Petseri „urböpäev“-laada saatus. Alles mõni aasta enne maailmasõda kujunes „urböpäev“-laad mingisuguseks kirevaks karnevaliks, kus müüdi nukke ja mitmesuguseid muid ehteid ning imelikke mänguasju. Tsurad kinnitasid nukud müüsi külge ja käisid uhkesti mööda tänavaid „ninakõso püsti“. Nüüd on see kõik täieliselt kadunud. On jäänud järele tavaline Petseri laad, mis erineb

teistest ainult sellega, et setu ei pea enam kalju-kindlalt kinni paastust, vaid joob ka „urböpäev“-laadal „ninakõso täus“.

Suurt neljapäeva ei pühitsetud vanasti. Alles hilisema aja Vene kirikuseadus määras neljapäeva pühaks. Eesti seaduseandev võim kustutas selle pühade nimekirjast, ent esialgu on neljapäev jäänud siiski vana kombe järgi poolpühaks. Selle päeva vanad kombed keelavad igasuguse töötegemise, mõnel pool koguni söömise ja loomade toitmise. Paljude teiste kõrval on tähtsaimaks taigadeks kosmeetilised taigad. Neid lähevad enne päikese tõusu kase alla pead kammima, kuna mujal on kammimine keeldud, ja ütlevad: „Juuksed nii pikad kui kase oksad.“ Selle järele pöörduakse iga ilmakaare poole hüüdes: „Kosjad tulgu, teised mingi, kolmandad seisku koja taga.“ Teisal lähevad neid jälle enne päikese tõusu kaasikusse ja laulavad seal rõõmsat laulu. Sellane tegumood andvat ilusa ja meeldiva hääle, mil olevat maagiline mõju poiste köitmiseks. Üldist näo ja keha ilu toovad ja ühtlasi kaitsvat igasuguste nahahaiguste vastu öösel allikal pesemine. Kes aga allikale ei saa minna, see pangu hõbedat ja kanamune vette ja pesku selle veega ennast. Tagajärjed olevat ühesugused.

Suurel reedel pöördi erilist tähelepanu lindudele ja ussidele. Kõigepealt kardeti linnupetmist, eriti varesepemist. Seepärast võeti hommikul välja minnes tükk leiba suhu, et vares ei saaks petta. Varblastest, viljapõldude ja rõukude nuhtlusest, arvati sel viisil saada lahti, et mindi ilma püksteta õue ning hirmutati ahju-roobiga varblasi, üteldes neile tee ja koha, kuhu nad pidid minema. Nooremad inimesed, kes tahtsid suvel hästi palju linnupesi leida, olid kohustatud viima suurel reedel seitse korda lindudele teri. Vanemad aga, kes hoolitsesid kodulindude eest, viskasid kanadele ristamisi teri, et nad kodu seisaksid ja pesadesse muneksid.

Siuge, kellede hammustamist kardeti heinaajal, hävitati viikatiga. Selleks võeti viikat selga ja marsiti sõdurina heinamaal või metsas, kus möödunud suvel eriti palju siuge nähti. Arvati, et teisel suvel ei leidu seal enam „siu haisugi“, nagu setu julgeb ütelda. Viljandimaal keeldi suurel reedel nõelaga õmblemine, kuna niisuguse teo järele võiks suvel ometi nõelussidega puutuda kokku.

Laupäeval kõigi muude taigade kõrval oli tähtsaimaks sündmuseks munade värvimine. Kevadpühade munade kultus on levinud üle maailma ja keegi ei tea, kust see komme on saanud alguse. Juba vanad hellenismi nõiatekstid tunnevad mune ja nende värvimist, kuid kas see on nende oma muistend või on see päritud hommikumaaalt, seda pole tehtud kindlaks. Isegi ristikogudused ei tea, miks munade kultus on levinud kõigi

kristlaste juures. On tuhandeid legende, kuid kõik nad evivad lokaalse maigu. Üldseisukohta, mis oleks seotud Jeesuse kannatamise ja ülestõusmisega, ei tunne ristiusu kirjandus. Kõige tuntum on järgmine: „Kui Jeesus surma mõisteti, katsus Maarja teda päästa. Ta värvis mõne muna kuldpointsliga ja pani värvitud munad kuldkorvi, võttis veel ilusa kana ja läks nendega Pilatuse juure armu paluma. Nuttes langes ta Pilatuse jalge ette. Pilatus trööstis kohe Maarjat: „Ära nuta! Su poeg ei kannata enam, sest nad on ta surnuks piinanud!“ Nagu välgust tabatu langes Maarja maha, munad veersid maailma mööda laiali.“ Teiselt poolt aga seletatakse, et ristiusul pole muna-degast midagi ühist. See komme olevat pärit paganlikust ajast, sest kevadel pakatab loodus (omnia aperit). Oitsele lõõva kevadise looduse sümboliseks tunnuseks olnud muna, kuna selles nähti kõige reaalsemalt tarkavat elu.

See võib ka olla õige, sest kui jälgida esivanemate munade taigu, siis näeme, et neil pole midagi ühist ristiusuga, vaid nad sihivad sinna poole, et meelitada kevadist loodust. Munade konkimine ja nende norimine tüdrukult ja palju muid lõbusaid nalju ei ole üksi meil mões, vaid ka teistes maades. Paljud kombesid lähevad ühte, kuid on ka erinevaid, mis on tingitud kohalikest oludest. Poolas näiteks on tänapäevani säilinud komme, et igale teisel pühapäeval tulnud külalisele ei anta tervet muna, vaid külalised peavad seda jagama peremehega. Peremees võtab muna ja jagab selle sõrmede vahel neljaks osaks. Ühe osa sööb ta ise, kuna teised pakub külalistele. On külalisi üle nelja, tuleb jagamisele järgmine muna jne. Isegi jõukamad poolakad on pidanud sellest kombest kinni, olgugi et seisukord vahelst kujuneb väga täbarakas. Mõnel peremehel tuleb õnnesoovijaid võtta vastu kogu päev ja ühes sellega ka mune süüa. Enesestki mõista käib see üle jõu. Seepärast peremees paneb poolitatud muna ainult vastu suud, kuna külaline on kohustatud oma osa ära sööma.

Belgias on säilinud palju romantilist komme. Seal iga korralik poiss peab saatma oma kallimale või pruudile lilli. Lilled juure kuuluvad värvitud munad. Munade ilustustega, neile värvitud piltidega ja sõnadega peab oskama iga noormees väljendada oma häid või halbu tundeid. Tüdrukul on võimalik nende järgi otsustada edaspidiste vahekordade arenemist.

Pariisi õppiv noorsugu korraldab esimesel pühapäeval karnevalitaolise rongkäigu. Poisid ja tüdrukud, rietatud kirevadesse riidesse, sageli koguni fantastilistesse, liiguvad ilustatud korvikestega Pariisi peatänavail. Kokkulepitud ajaks kogunetakse mõne tähtsama katedraali ette ja lauldakse ülestõusmispüha laule. Selle järele algab munade korjamine umbes samal viisil nagu meil külades. Käiakse perest perre ja korterist korterisse ning tehakse igasuguseid nalju ja vempe palutakse annetada korvikestesse mune. On juba annetusi küllaldaselt, algab omavaheline pidu. Räägitakse, et vaeseile üliõpilasele on see suureks õnnistuseks. Nad korjanud sageli kokku mitme kuu moona, mis ei koosnenud mitte üksi munadest, vaid kõigest söödavast kuni kõige paremate veinisortideni.

Saksamaal kasutati munade kultust palju praktilisemalt. Seal läks moodi värvitud munadega mängimine raha peale. Seda harrastati sedavõrd suurejooneliselt, et võimud olid sunnitud vahele segama, pannes kehtima määruse, mis keelias munadega mängimise kirikus ja kirikuaedades.

Munade kultus polnud levinud ainult rahva, vaid ka ilmalike ja vaimulike suurvõimude juures. Siin müüdugi ei tulnud kõne alla kanamunad, vaid palju hinnalisemad munad. Kuningakodade aarete hulgas leidub palju mune, mis on valmistatud kullast ja plaatinast ning kaunistatud juveelidega. Ka värvimiseks kasutati ainult suurmeistreid. On teada, et isegi sellased maailmakuulsused nagu Laocret ja Watteau pole ütelnud ära munade kaunistamisest. Versailles' muuseumis leidub kaks niisugust imemuna, mis on kaunistatud

mainitud kunstnike poolt ja kingitud omal ajal Louis XV tütrele.

Munade kultus on säilinud tänapäevani, ent rahvuslikud kombesid ja traditsioonid on kadunud peaaegu täieliselt. Mune keedetakse, värvitakse ja süüakse, aga selle protseduuriga kaasaskäivad taigad on kadunud peaaegu täiesti. Mõnel pool maal võib leida veel üksikuid kombeid, mis tuletavad meele vanu aegu, kuid ka ainult poolikult, sest tsivilisatsiooni idud on juba ka maal leidnud pinda ja vanad ebausukombesid juurind välja. Mitte üksi kaubad, vaid ka kombesid on standardiseeritud.

Munade kultuse kõrval oli vanasti üheks tähtsaimaks kombeks päikese austamine. Vanarahvas oli arvamusel, et ülestõusmispühil kui endisil kevadpühil on maagiline mõju paratähtsusele kahjuteguvaid looduse mõjudeid. Siit nende väide, et ülestõusmispühil päikese tantsivad, mänglevad ja viskavad end uperkuuti. Päikese kiikumist vaatamast tagasi tulnud tüdrukud panid särgid pahupidi selga, mis pidi aitama kaasa selleks, et pühapäeval tuleks palju külalisi. Muulgi maal läksid päikese tõusu ajal kõik toast välja ja lasksid päikesel kolm korda igast küljest enese peale paista. See pidi andma jõudu ja hoidma vananemise eest. Läänemaal soodustati rohket õunasaaki sellega, et mindi aeda ja otsiti õunapuu, millele päike paistis peale. Niisugune õunapuu valati veega üle. Päikese kultus on kindlasti vana kevadpühade päritoluga, mida tõendab veel see asjaolu, et rahvas tundis õige kaua ülestõusmispühi kiigepühade nime all. Kiikumist alustati just ülestõusmispühade ajal, sest siis kiikus ka päike, mille maagilist jõudu tundis rahvas. Kiikumisele omistati sama mõju mis päikesele. Iga inimese pidi ülestõusmispühade ajal kiikuma, kui ta soovis elus edu saavutada. Põllumees pidi kiikuma selleks, et tal pikad linad kasvaksid. Mida kõrgemale kiiguti, seda pikemad said linad. Mittepõllumees lootis kiikumisele iga ettevõtte õnnistust. Mõnel pool koguni kinnitati, et kõige kõrgemale kiikuja saavutavat kuulsuse. Otepääl viidi koguni haiged kiigele, kuna usuti, et kiikumine mõjub tervendavalt. Kiikumine algas tavaliselt esimesel pühapäeval pärast lõunat. Kiige juure kogunesid kõik, nii vanad kui noored. Tehti tuli üles, mille ümber istusid vanemad inimesed juttu puhudes ja noorte löbu pealt vaadates. Sageli võeti isegi söögipoolist kaasa, aga samuti ka jook — õlut, viina ja mahla. Siin käisid ka nooremad keha kinnitamas, sest kiikumine kestis harilikult teise püha hommikuni. Juhtisid kiike noormehed, kuna neid olid kohustatud neile selle eest andma mune. Meeldivale kiigutajale kingiti koguni kindad või vöö. Kõik noored ei mahtunud müüdugi kiigele, seepärast harrastati ka teisi lõbustusi. Torupillimees löi lugusid ning poisid ja tüdrukud tantsisid. Hiljem asendas torupilli viul ja löötspill. Tantsust väsinud, tehti igasuguseid muid nalju: katsuti jõudu, maadeldi, veeti vägikaigast ja sõrmkooku. Kevadpühade ajal püstitatud kiik jäi püsima suve lõpuni. Kogu suve jooksul õhtuti ja pühapäeviti kiigele kokku tulles loodi ja lauldi rõõmsaid laule, mida rahvaluules tuntakse kiigelaulude nime all. Nende repertuaar on rahvalooringu vanavara-aitades õige suur ja väärtuslik. Hiljem on rahvasuu kiikumise sidunud ka kristlusega, kuid ikka rõõmuväljenduseks, mis on seoses kevadise päikeselega. Üks versioon kõlab nii: rahvas näinud, et ülestõusmispüha hommikul päike kiikunud Jeesuse auks, selle tõttu arvanud nemadki tarviliseks kiikuda ülestõusmise auks. Teine versioon: vanapaganal olnud Jeesuse surmast nii suur rõõm, et ta korraldamud põrgus kiigepidu, kuna aga pärast ülestõusmist olnud ta sedavõrd lõõdud, et jätanud kiikumise igavesti. Nüüd võtnud selle rõõmuavalduse üle rahvas.

Kokku võttes võib tähendada, et kevadpühade peatunnuseiks olid vanasti munad ja usk päikese kiikumisse, missugune usk põhjustas kevadist rõõmu. Kuigi meie ajal päike enam ei kiigu, loob ta kevad-meeleolu siiski nagu muistselgi ajal.

EPa.

Esimene Sakala maleva pealik maeti kodumulda

Major Otto Oidermanni, VR II/3, põrm sängitati
vabadussõjas langenute ühiskalmistule Viljandis

Major Otto Oidermann †

Pühapäeval, 29. märtsil, toimus Viljandis Sakala partisanide pataljoni vabadussõjaaegse ülema ja esimese Sakala maleva pealiku major Otto Oidermanni ümbermatmine. Vanadele partisanidele ja kogu Sakalamaa rahvale kujunes see toiming suursündmuseks, kus näidati üles austust ja lugupidamist mehele, kes sangarlikus vabadusvõitluses võitles Sakalamaa meeste eesotsas ja viis neid hiilgavate võitudeni. Ta osutas selles raskest võitlusest unustamatuid teeneid kodumaale. Major Oidermann suri umbes 7 aastat tagasi südamehalvatuse tagajärjel. Ta põrm maeti lese poolt Tallinna, Mõigu kalmistule.

Sakala Partisanide Ühing ja paljud kohalikud tegelased aga soovisid näha, et Sakalamaa meeste juht ja kangelane vabadussõjas võiks igaveseks puhkama jääda oma kodumulda, ja nii toimuski pühapäeval, 29. märtsil, ümbermatmine ja täitus seega juba aastaid päevakorral olnud kavašsus.

Viljandi raudteejaama saabus põrm Tallinnast 29.

märtsi hommikul kell 6,45. Vagun kirstuga jäi jaama esisele, kuhu pandi välja auvahtkond Sakala partisanide pataljoni üleajateenijaist-allohvitseridest.

Juba hommikul vara hakkas rahvamurd valguma jaama, et avaldada oma viimset lugupidamist kadunud väejuhile ja pealikule. Kella 11 paigu kogunesid sinna vanad Sakala partisanid. Samuti tulid põrmu vastu võtma kadunu vana emake, abikaasa, vend, 15-a. poeg, kes õpib Viljandi keskkoolis, ja 8-a. tütar. Kohale olid ilmunud ka Viljandi maavalitsuse esimees ja Sakala maleva pealiku abi H. Lauri, linnapea A. Maramaa, prefekt J. Vares ja Viljandi garnisoni ohvitserkond eesotsas praeguse Sakala partisanide pataljoni ülema kol.-lt. J. Rauaga.

Kaitseväelastest ja kaitseliitlastest olid jaamahoone juure rivistatud aukkompaniid. Vanad lahingkaaslased — Sakala partisanid — kandsid sügavas hardumuses oma juhi põrmu surnuvankrile. Garnisoni orkester mängis „Ligemal, Jumal, sull“. Leinahelide saatel hakkas kella 12 paigu pikk leinarong liikuma kalmistuni poole. Kogu Vaksali tänav jaamast kuni kalmistuni oli tihedasti palistatud rahvast, paistis nagu oleks kogu Viljandi linn tulnud saatma sõjasangarit ja pealikut tema viimisel teekonnal.

Kalmistul ootas juba ees tihe rahvahulk. Major O. Oidermanni põrmule oli valmistatud viimne puhkepaik vabadussõjas langenute ühiskalmistul kangelase kapten Anton Irve kalmükünka ette.

Massiivne kirst lasti vanade veteraanide — Sakala partisanide — poolt hauasügavusse kolme kogupaugu saatel.

Leinajumalateenistuse pidas Viljandimaa praost J. Lattik, kes südamlikes sõnades tuletas meele lahukunu teeneid isamaa vastu. Ta iseloomustas teda kui vapraimat sõjameest ja kui inimest, kelle süda väsis eluraskuste all ja kes on nüüd saanud koju — Sakalamaa mulda. Silmapilk oli liigutav, paljudel tundgised pisarad silma.

Kui kalmükungas oli kerkinud teiste sõjakangelaste haudade keskele, järgnesid järelhüüded ning pärgade panek.

Matusetalituse lõpedes oli lühike leina-koosviibimine kutsutud külalistele ja vanadele partisanidele Sakala partisanide pataljoni ruumides.

Otto Kaarli p. Oidermann sündis 24. märtsil 1893. aastal (v. k.) Uulus Pärnumaal, kus tema isa Kaarel oli kooliõpetajaks. Hiljem asus isa valitsejaks Kabala mõisa, Viljandimaal. Siin sai Otto esimese alghariduse vanemalt. Astus selle järele Pilstvere kihelkonnakooli, mille lõpetanud, asus haridust jätkama Tallinna „Hansa“ kooli, mille lõpetas 1910. a.

Samal aastal sooritas Tallinna Peetri realkooli juures II järgu vabatahtliku eksami ja 29. septembril astus vabatahtlikuna kaitseväeteenistusse Dünaburgi polku. Kaitseväeteenistuse sundaja lõppedes 30. sept. 1912. a. arvati tagavaraväkke.

18. juulil 1914. a. mobiliseeriti maailmasõtta. 15. mail 1915. a. lõpetas 2. Tiflisi sõjakooli jalaväe alal ja ühendati esimesse ohvitseri auastmesse. Maailmasõjast osa võtnud mitmesuguseis väeosades ja mitmel rindeil 13. juulist 1915. a. — 10. detsembrini 1917. a., kus on saanud üks kord põrutada ja teine kord haavata. Eesti rahvuslikke väeosades teeninud 2. Eesti polgus kuulipildujatekomando ülemana 5. jaanuarist kuni 5. märtsini 1918. a., millal Saksa okupatsioonivõimud Eesti rahvaväeosad saatsid laiali.

Saksa okupatsiooniajal võttis osa südilt kindral E. Põdderi juhatusel põrandaalusest kaitseliidu organiseerimisest kuni novembrikuuni 1918. a., millal astus teenistusse piirivalve brigaadi. Seal 25. jaanuaril 1919. a. üle viidud Viljandi kaitsepataljoni ja nimetatud 31. jaanuarist 1919. a. sama pataljoni ülemaks. Osa võtnud Viljandi kaitsepataljoni, pärastise Sakala partisanide pataljoni, paljudest lahingutest vabadussõjas. 25. detsembril 1919. a., millal Sakala partisanide pataljon nimetati ümber polguks, määrati polguülema abiks. Sel kohal teenis kuni 1. jaanuarini 1921. a., s. o. kuni Sakala partisanide polgu ümberformeerimiseni. Siit peale teenis Sakala pataljoni ülema ja Sakala üksiku jalaväepataljoni ülema abi kohal kuni 1. märtsini 1925. a. Kui algas 1924. a. 1. detsembri veriste sündmuste järele kaitseliidu uuesti organiseerimine, võttis sellest tööst agaralt osa ning määrati 1. märtsist 1925. a. Sakala maleva pealikuks, missugusel kohal teenis kuni 31. märtsini 1926. a. Samast ajast määrati uuesti kaitseleidust kaitsevälks ja nimetati 7. jal.-polgu 8. pataljoni ülemaks. Sel kohal teenis kuni kaitseväest lahkimiseni, s. o. 1. maini 1927. a. Pärast lühikest vaheaega eraelus astus teenistusse mereasjanduse peavalitsusse, kust oli lubatud mõnepäevasele puhkusele Tartumaale. Seal tabas teda 13. juulil 1927. a. äkiline surm südamehalvatuse tagajärjel. „Ta süda oli juba mitmendat aastat haige. Ja see oli sõja tagajärg,“ kirjutab kadunud major Oidermanni vana ema.

Eesti rahvuslikesse väeosadesse tuli teenistusse alkapteni auastmes, missugusesse oli ühendatud 25. novembril 1917. a., vanusega 28. jaan. 1917. a. Majoriks ühendatud 24. veebr. 1924. a., vanusega 24. veebr. 1923. a. Vene teenistuses lahinguis vaenlase vastu ülesnäidatud vahvuse eest annetatud Püha Stanislause 2. ja 3. järgu aumärgid mõõkade ja lindiga, Püha Anna 2. ja 3. järgu aumärgid pealkirjaga „vahvuse eest“.

Eesti vabadussõja lahinguis ülesnäidatud iseärase vahvuse eest annetatud II liigi 3. järgu vabadusrist ja tasuta maa normaaltalu suuruses.

Niisugune on lühidalt linnulennult võetuna major Otto Oidermanni elukäik.

„Ka suuremate ja raskemate lahinguülesannete läbiviimisel nägid partisanid ikka ja alati pataljoni eesotsas südilt ja julgelt sammumas major Oidermanni isiklikult. Ta ei kõhkunud kunagi tagasi ega näidanud ka siis meeoleu langust, kui oli juba täiesti vaenlasest ümber piiratud. Seisukord näis juba niivõrd kriitiliseks olevat muutunud, et väljapääsust ei võinud olla juttugi, kuid siin päästab jälle olukorra juhi külmaverelus, julgus ja eeskujus.“

See oli augustikuu teisel poolel, kui Sakala partisanid löid major Oidermanni isiklikul juhatusel ägedaid lahinguid pealetungiva vaenlasega Katšanova-Pokrovski piirkonnas. Vaenlasel oli läinud korda paremal asuvaist Läti, samuti ka meie vasakul asuvaist väeosadest läbi murda. Üldine paanika ähvardas laiali laguneda. Suurte jõudude ja kiirusega tungis vaenlane edasi, kasutades oma edu rindel. Partisanid olid sügavale vaenlase seljataha jäänud, võideldes suure meeledindluse ja külmaverelusega edasi. Kui juba paar päeva sarnaselt oli võideldud, kus ei olnud sidet ülemusega ega naabritega, siis alles asus major Oidermann partisanidega vaenlase ringist läbi murdma. Siin oskas partisanide juht major Oidermann oma eeskujus, meeledindluse ja suure rahuga, ise ahelikus kuulipildujaga töötades, julge ja osava löögiga mitmekordselt ülekaalus oleva vaenlase rõngast läbi lüüa, viies välja kõik oma haavadud ja langenud, terve voori ja staabi, tuues kaasa pealegi veel sõjasaaki.

Tolleaegne rindeülem polkovnik S. Pinding avaldas hiljem operatiivkäsus nr. 17 partisanidele selle hulljulge vägiteo eest tänu ja seadis neid kõigile väeosadele eeskujuks.“

Ühes haruldases vabadussõjaaegses dokumendis, mis kannab mitmesaja partisaani allkirja, iseloomustatakse major Oidermanni järgmiselt:

„...Kõik see aeg kuni viimaste võitlusteni käis meil juhiks ees kapten Oidermann. See oli tema, kes meid kõige raskematel silmapilkudel oma eeskujuga ühel meelel hoidis, see oli tema, kes meid õpetas alal hoidma sõjamehelikkus külmaverd ka kõige palavamaiski heitlusis ja kes meid oma eeskujuga õpetas kannatlikult ja nurisemata kõigist sõjaraskustest, külmast, näljast ja viletsustest üle saama. Kapten Oidermann oli see, kes viis meid alati õigel ajal ja õigel kohal vaenlasele peale, et meie ikka võisime tabada kümme korda arvuliselt tugevamat vaenlast tema kõige valusamast kohast...“

*

Sakalamaa mehed on uhked Otto Oidermannile, kes lahinguväljal võideldes sammus kui lõvi meeste ees, olles sealjuures oma eeskujuga julguse, tasakalukuse ja külmavereluse kehastuseks.

Sakalamaa mullas puhkavale sõjaveteraanile major O. Oidermannile kui esimesele Sakala maleva pealikule võlgneb tänu ka Sakalamaa rahvas tema mehise töö eest maleva loomise algpäevil. See tuline isamaalsus ja ühine vaim, mille rajas major Oidermann Sakala malevas, on jäänud püsima tänini.

Vapper vaim, mida major Oidermann sõjapäevil lõi oma pataljonis ja rahuajal Sakala malevas, teod ja eeskujud vabadussõjas ei kustu tema surmaga, vaid nad kanduvad edasi ja on väärtuslikuks päranduseks tulevastele põlvetele.

P. K.

SISEKAITSEMEESTE ETTEVALMISTUSEST ÕPPEALAL

Kaitseliidu tegevuskava õppealal näeb ette eraldi õppused sisekaitsemeestele nende ettevalmistuseks sisekorra, distsipliini, rivikooli, lahingkooli, laskeasjanduse, vahi- ja sisekaitseteenistuse aladel. Nende alade kohta on toodud „Kaitseliidu Õppemääruste“ I osas täpsed andmed, missuguses ulatuses peab õppusi teostatama sisekaitsemeestega ja missuguseid oskusi ja teadmisi peavad omama need kaitseliitlased, kes määratakse siseriigis julgeoleku ja korra alalhoidmiseks.

Kaitseliitlaste vanuse selgitamisel ilmnes, et neis aastais kaitseliitlasi, kes jäävad mob. korral sisekaitseteenistusse, on üksustes õige vähesel arvul. Ühe üksuse koosseisus olevatest meestest ei saavat igal pool moodustada üksikut sisekaitsemeeste jagu. Nende koondamine aga mitmest üksusest õppusteks on väga raske, sest siis tuleks neil väga kauge maa tagant käia õppustel.

Et siiski rinde- ja sisekaitsemeeste jaotus on vaja tegelikult läbi viia sisekaitse oludest tingituna mob. korral, seepärast asus kaitseliidu ülem ühel malevate pealikute koosolekul sellele seisukohale, et nende mõlemate meeste nimestikud tingimata peetakse üksustes eraldi. Kui on võimalik teostada eraldi õppusi sisekaitsemeestele, siis teostada need rõõbiti rindemeeste õppustega. Kui aga sisekaitsemehi on üksuses nii vähe, et eriõppusi pidada ei saa, siis võimaldada neile võtta osa rindemeeste samasisulistest õppustest, kuni sisekaitsemeeste arv üksuses kasvab nii suureks, et neile on võimalik korraldada õppusi eraldi oma õppekava järgi.

Linna malevais on juba praegu niipalju sisekaitsemehi, et neid on olnud võimalik koondata malevkondades eriuksustesse ja teostada õppusi ettenähtud aladel ja piirides.

K. L. Õ. I osas on suurema osa õppealade kohta ära märgitud §§ teatud õpperaamatust või määrustikust, mille järgi õppusi teostada. Kuid on nähtud ette ka õppusi, mille kohta on toodud ainult pealkiri, sest vastavaid alasid ei ole täpselt üheski õpperaamatus toodud.

Kuidas oleks mõeldav teostada õppusi sisekaitsemeestega neil aladel? Arvan, et üheks mooduseks võiks olla allpooltoodud tegevusviis: sügisel, õppeaasta alul, ühel sisekaitsemeeste esimesel õppepäeval selgitada meestele eriõppuste teostamise vajadust. Sealsamas määrata, missugused teemad kuuluvad õppeaasta jooksul läbivõtmisele.

Teemade käsitlemisel need arutada läbi teoreetilisel

selt kirjanduslikul alusel. Sama teoreetilise loengu alusel korraldada praktiline õppus kohe samal päeval — muidugi üks kergemaist ja lühemaist, et mees-tes tõsta huvi nende õppuste vastu. Kui aga seda kohe pole võimalik teostada aja ja koha suhtes, siis teostada praktiline õppus lähemas tulevikus, et meestel teoreetiline osa ei saaks ununeda.

Teoreetiline õppus teostada loengu või küsimise-kostmise meetodi viisi, kasutades eriti rikkalikult pilte, jooniseid, tabeleid jne., et meestele see paremini meele jääks. Praktilised õppused viia läbi peensusteni, kusjuures osa õppustest osavõtjaid on pealtvaatajaiks, kui neid kõiki õppuse läbiviimiseks ei ole vaja ära kasutada, ja teine osa teostab õppusi. Pärast õppuste läbiviimist teostada õppuste tulemuste kokkuvõtte, kusjuures eriti pakkuda sõna pealtvaatajaile kui arvustajaile, kuidas üks või teine osa õppusest täideti.

Seesugune õppuse teostamise viis hoiab huvi õppuste vastu alal nii õppuste teostajate kui ka jälgijate keskel.

Kuna need õppused on läbiviidavad õige lühikese aja jooksul, siis võib ühe päeva jooksul korraldada õppusi kahele teemale.

Vaatleme mõnd õppust, mille kohta ei ole toodud K. L. Õ. I osas juhatusi, kust nende kohta võiks saada andmeid õppusteks. Näiteks õppused, mis on ette nähtud K. L. Õ. I osa § 183 p. 9, s. o. sisekaitsemeeste kohused ja tegevus jao või rühma koosseisus, mis on välja pandud:

- silla kaitseks;
- tähtsama asutuse kaitseks, nagu pank, postkontor, elektri jaam jne.

Teoreetilise küsimuse käsitlemisel võiks selgitust leida järgmised alad: mida mõistame seljataguse all, kuidas on selle kaitset varem korraldatud, kes võivad seal kahju sünnitada ja kuidas teostada kaitset eelnimetatud esemete juures.

Õppemääruste § 173 kohaselt on sisekaitsemehed need kaitseliitlased, kes mob. korral vanaduse, tervisliku seisukorra või muu põhjuse tõttu sõjategevusest otsekohe osa ei võta, vaid kes rakendatakse siseriigis julgeoleku tööle.

Kus on väerinne ja kus siseriik, seda defineerivad riikide määrustikud igati omamoodi. Samuti on korraldatud ka seljataguse ja siseriigi sisekaitse tegevus vastavalt oma oludele.

Üldiselt on väerinne see maa-ala rajoon, kus on

käimas lahingutegevus ja kus asuvad lahinguist osavõtavad väeosad, nende varud ja voorid.

Väerinde seljatagune on see maa-ala rajoon, kus asuvad need väerinde seljatagused asutused, mis on igasuguse varustuse korrallikuks edasitoimetamiseks sisemaalit väerindele ja sealt kõlbmata varustuse vastuvõtjaks ja edasisaatjaks sisemaalile. Väerinde ja ta seljataguse maa-ala sügavus suurtes riikides on arvestatud sadades kilomeetrites.

Sisemaal on see maa-ala, mis ei ole otseselt sõjategevuse mõju all oma kauguse tõttu väerindest.

Väerindel ja ta seljataga alluvad kõik sõjaväeosad ja asutused kaitseväge ülemjuhatajale, kuna siseriigis asuvad väeosad ja sõjaväe asutused alluvad kaitseministrile.

Meil on väikese territooriumi tõttu seda jaotust raske läbi viia, sest sõjategevus võib meid haarata pea-aegu ümberringi.

Vabadussõja ajal oli see jaotus osaliselt teostatud. Nimelt oli jagatud kaitseväge ülemjuhataja poolt sõjategevuse lähem seljatagune järgmiselt:

— 1. diviisi piirkonda oli arvatud Virumaa,

— 2. ja 3. diviisi piirkonda — Tartu-, Võru-, Põhja-, Viljandi-, Pärnumaa ja Valga ja Volmari maakondade need osad, mis olid vallutatud vaenlaselt meie vägede poolt.

Sisemaaliks seega loeti kõik teised ülejäänud maakonnad.

Nii sisemaal kui ka väerinnete seljatagustes rajoonides olid jõeoleku valveks komandantuurid oma alaliste meeskondadega, kellele abiks käsutati kokku mõne tähtsa eseme valveks ja kaitseks ohu korral ümbruskonna kaitseväelasi ja teisi kodusolevaid meeskodanikke. Komandantuurid allusid majanduslikult kaitseväe ülemale, kuid administratiivselt vastavalt oma asukohale diviisi ülemale.

Tähtsamad esemed ja asutused, missuguseid tuleb sõjaajal väerinnete seljataga kaitsta, on: raudteede ja maanteed suuremad sillad, suuremad postkontorid, pangamajad, elektrijaamad, raudteejaamad, raudtee, telefoniliinid, toidu- ja laskemoonalaod jne.

Vabadussõja ajal oli juhtumeid, kus N. Vene partisaanide salgad olid tulnud läbi meie rinde hõredalt valvatud kohtadest ja ähvardasid suuremate raudteesildade õhkulaskmisega, kes aga siiski õigel ajal tagasi löödi. Samuti lasti õhku Tallinnas ja Tallinna läheduses kummaski üks laskemoonalaad vabadussõja alguses kohalike kommunistide poolt, kui ei oldud jõutud veel kõikjale valvet välja panna ja saksa okupatsiooniväed oma valve olid juurest ära võtnud.

Väerinnete seljataga ja sisemaal võivad riiklikku kahju sünnitada oma kallale tungimistega:

— aktiivsed vallitseva riigikorra äärmised vastased;

— vaenlase partisaanid, s. o. vaenlase väeüksused, kes on tunginud läbi meie väerinde hõredalt valvatud kohtadest või kes on siia alla lastud vaenlase lennukeist langevarjude abil või on otse maandunud lennukeilt;

— vaenlase spioonid;
— vaenlase lennuvägi.

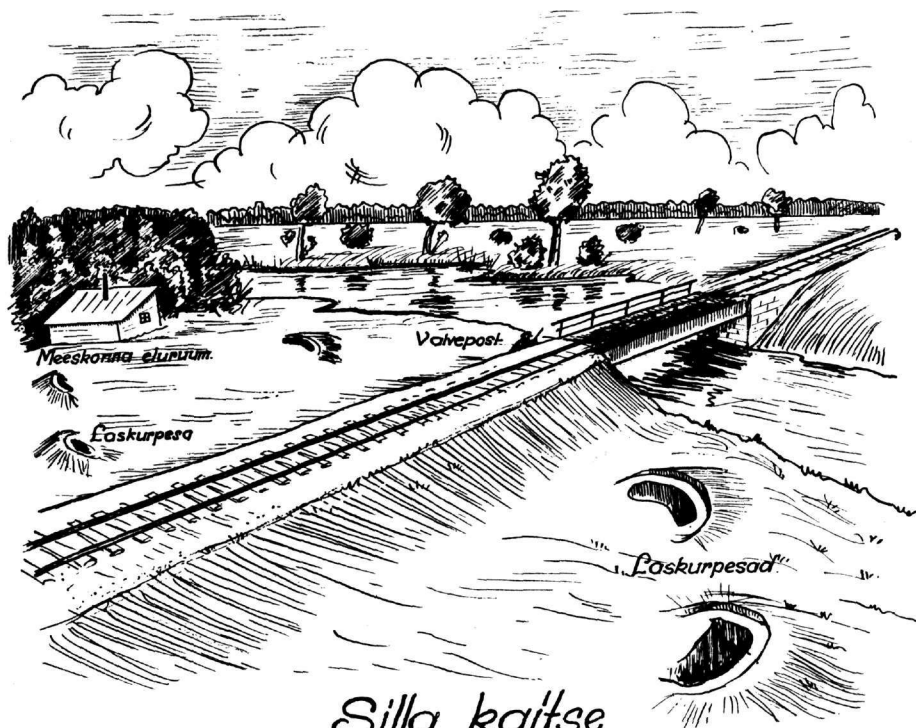
Spioonideks loetakse neid isikuid, kes salaja või vale ettekäände all sõjaväest koguvad või püüavad koguda teateid, kavatsusega neid anda edasi teisele riigile. Spiooniks võib olla selle riigi alam, kelle huvides ta töötab, võib olla hoopis kõrvalise riigi alam ja, lõpuks, riigi alam, kust teateid kogutakse. Viimast nimetatakse sel korral äraandjaks. Nad võivad olla asunud kohale juba enne sõjategevust, võivad ka olla paigutatud lennukite abil, missugust meetodi kasutati väga rohkesti juba maailmasõja ajal. Üldiselt peavad nad olema riidetatud vaenlase mittekaitseväge-riietusse. Kui nad on kaitseväge-riideis, siis loetakse neid luurajaks. Näitena võiks nimetada, et 1917. a. purustas lennukiga maandunud sakslane Venemaal Volõõnjas Rovno rajoonis raudteeliini ja laskis õhku silla. Pärast ülesande täitmist sõitis ta järgmisel päeval järeletulnud lennukiga jälle ära. Andmed sellest, et seda tegid sakslased, saadi alles pärastpoole saksa kirjandusest.

Vaenlase lennuvägi võib ette võtta suuremate sildade ja tähtsamate seljataguse asutuste ja ladude pommitamisi ja gaasiga pritsimisi või gaasipommidega pommitamisi.

Nagu eespool nägime, teostasid vabadussõja ajal sisekaitset komandantuurid meeskonnad. Praegu ei ole veel lõplikku lahendamist leidnud, kuidas ja kelle korraldusse lähevad kaitseväe sisekaitsemehed sõja puhul. Kindel on aga see, et nad sisekaitse ja julgeoleku tegevusest osa võtavad. Kindlasti leiab aset see moodus, et sisekaitsemehed käsutatakse kokku teatud ajaks valveteenistuse kandmiseks mingisuguse asutuse või eseme juure.

Silla kaitse

Teinud lühikese ülevaate sisekaitse vajadusest, vaatleme lähemalt sillakaitse teostamist ja ka asutuse kaitsmist ja vallutamist.

Sillakaitse teostamine. Sillakaitseks määratud meeskonna suurus oleneb silla suuruselt ja tähtsusest. Vastavalt sellele tuleb määrata sillakaitseks kas jagu või rühm või pool rühma. Vahtkonna väljapanija käsutab meeskonna enda juure kokku. Käsuandmisel laseb ta teatada, kui kauaks meeskond välja käsutatakse, et mehed teaksid vastavalt võtta toitu kaasa, riietuda vastavalt aastaajale, ja, kui vaja, missugused tööriistad võtta kaasa.

Kokkukogunenud meeskonnale annab ta ülesande ja selgitab, kes võivad sillale kallale tungida, kust poolt eriti on karta hädaohtu, kontrollib meeste varustust, relvastust ja laskemoona. Kui pole kõigil tarvilisel arvul laskemoona, siis täiendab ta seda. Automaatrelvade kaasaandmise puhul kontrollib ta, kas mehed oskavad seda kasutada. Vastasel korral teostab ta veel enne väljasaatmist õppuse.

Annab meeskonna vanemale, s. o. pealikule, salasõna kirjaümbrikus, kus on sees uus ja ka eelmise päeva salasõna. Meeskond läheb lähimat teed mööda kohale ja vahetab end ise. Mõnes kohas võib osutada vajalikeks meeskonna kohalesaatmine salajaselt, et ümbriku inimesed ei saaks teada valve väljapanekust teatud silla juures.

Valvemeeskonna esmakordsel kohaleasumisel peab panema välja kõige esiteks valveposti. Valveposti asukohaks valida seesugune asukoht raudtee või maantee muldel, kust maastik on nähtav kahele poole mullet. Samal ajal paigutab ta meeskonna ootepositsioonile, kust on võimalik vastane tagasi lüüa ta ootamatul kallale tungil. Kohe pärast seda teostab meeskonna pealik

kohapealse maastiku luure ja otustab, kuhu lõplikult valvepost välja panna ja kuhu mehed asuvad kaitsele vaenlase maapealse või õhurünnaku puhul. Kaitseks peab tingimata sisse kaevuma. Kaitsepesade asukohad peab valida mõlemal pool teed, kui tee mulle on kõrge. Samuti peab ka nende asetuse suund olema mõlemal pool teed poolsõõri, et oleks võimalik tulistada ümberringi. Vastase lennukite pommide killude vastu kaitseks on kõige kergem end kaitsta kitsastes sügavates kraavides, millest aga siiski saab hästi tulistada lennukeid. Lennukid laskuvad pommide pildumiseks päris madalale, et kergemini tabada märki. Seepärast on ka lennukite tulistamine tihti tagajärjerikas nii öösel kui ka päeval.

Kuna meeskonnal tuleb kohal elada vähemalt 24 tundi,

siis peab elamiseks ehitama muldonni või osmid, kui ei ole teisi elamisruume kohapeal juures. Nendest väljakäigu peab ehitama niiviisi, et see oleks varjatud vastase maapealse vaatluse eest ja võimalikul korral ka tule eest. Tee kõrge mulde puhul olgu väljakäik onnist ehitatud mulde suunas. Kui aga tee mulle on madal või seda pole üldse, siis tuleb ehitada väljakäigu ette kunstlik vari, olgu see siis kasvavaist põõsast või tihe okstest püstaed. Parem on veel, kui see on tehtud matastest, siis ei löö vastase püssituli seda läbi.

Teostanud luure eelnimetatud asjaolude selgitamiseks, kujuneb meeskonna pealikul ka kaitse teostamise otsus. Selle otsuse kohaselt annab ta ülesanded kuni üksiku meheni. Järgnevalt käseb ta neid oma asukohatadel tööle asuda. Võib ka teatud järjekorras ettenähtud tööd käsile võtta ja läbi viia. Selle juures aga peab ta vahepeal kontrollima, kas kõikidel on veel meeles nende ülesanne ja asukoht, mis need peavad teostama sel puhul, kui on vaenlase kallale tung. Kui meeskond on asunud tööle, siis meeskonna pealik mõeldab ära kaugused tähtsamate esemeteni ja koostab tulekaardid, mis asetatakse laskuritepesadesse. Nende järgi on võimalik võtta vaenlase ilmumisel õiget sihikut.

Lõpuks aitab mehi nende töödes. Kui nimetatud punkti läheduses asetses telefonipost ja oli korraldus kaasaantud aparaadiga telefoniühendus sisse seada, siis meeskonna vanem-pealik seab sisse telefoniühenduse. Kui seda pole, siis seletab ta meeskonnale, kuidas pidada sidet meeskonda väljasaatnud ülemusega, kas raketite või käskjalgade abil.

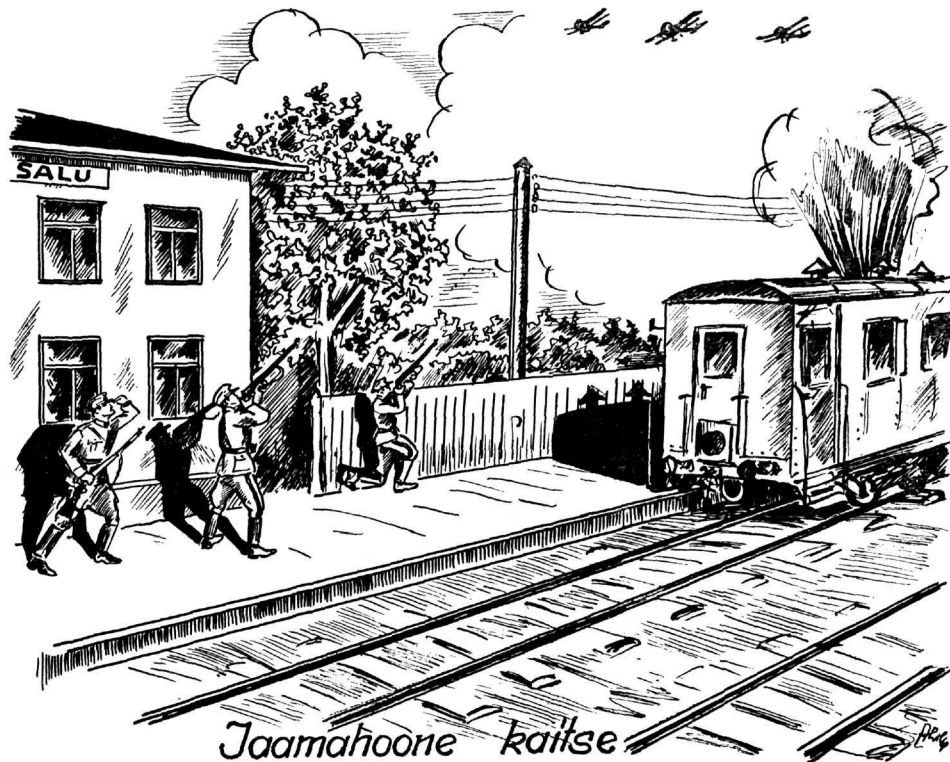
Seega on töö järjekord järgmine:

— ülesande selgitamine ja meeskonna varustuse ja relvastuse kontrollimine;

- üksuse kohalemine ja ooteseisukohale asumine;
- esialgse julgestuse väljapanek;
- üksuse pealiku isiklik luure;
- üksuse pealiku otsuse võtmine — vaatluspostide asukohad, meeskonna laskurpesad, teised täiendus- ja vajalised tööd;
- ülesande andmine üksusele;
- alarmi kord ja kaitse läbiiviimine maapealse vaenlase ja lennukite vastu ühes lennukite tunnuste selgitamisega;
- täiendav luure, tutvumine ümbruskonnaga lähemalt, kauguste mõõtmine tähtsamate esemeteni;
- sideme loomine väljasaatja ülemusega-pealikuga.

seinte jne. mahalõhkumiseks on kaasas mitmesuguseid tööriistu, nagu kange, kirveid, köplaid, lõhkeainet jne.

Selle vastu kaitsmiseks peab kaitsja end ette valmistama. Kaitseasendid peab sisse võtma niiviisi, et neist saaks tulistada flankeerivalt ja et ei oleks surnud alasid ning et neist saaks välja visata ka käsigranaate puntrina vastase soomusmasinate pihta. Flankeeriva tule andmiseks võetakse kaitsepositsioonid maja keldrisse, kust on võimalik tulistada läbi akende avauste. Samuti asutakse lähimasse risttänaval asetsevasse majja, kust on võimalik tulistada piki tänavat. Käsigranaatide pildumiseks asutakse maja ülemistele kordadele või verandadesse.

Asutuste ja üksikute esemete kaitsmine. Kaitsetegevuse eesmärgiks on hoida alal ja kaitsta vastase kallaletungimise eest tähtsamaid asutusi ja ehitusi. Kaitsel peab seadma endale ülesandeks mitte üksi kaitsta, vaid ka hävitada pealetungija. Siin võivad kallaletungijaiks olla vaenlase partisaanid, kohalikud aktiivsed malksva riigikorra vastased. Siin enne meeskonna väljasaatmist valveteenistusse tuleb jällegi mehi enam õpetada üksiku asutuse kaitse teostamisele.

Üksikuid asutusi või ehitusi rünnatakse tavaliselt mitmest kohast korraga ühel ajal, s. o. läbi uste, akende, pööningute, keldrite ja isegi läbi seinte. Esialgne rünnak teostub ikkagi läbi uste. Ründajad majale läheneamiseks kasutavad surnud alasid, nagu maja nurkade varje, kivist planke jne. Ründamisel kasutatakse mitmesuguseid läheda maa võitlusrelvi, nagu käsigranaate, revolvreid ja mitmesuguseid külmi relvi. Tõkete, uste,

Vaenlase sissepääsmise takistamiseks barrikadeeritakse kõik uksed, peale ühe, ja aknad. Eriti tugevasti teostatakse see alumisel ja keldrikorral. Lahtiste uste ja akende sulgemiseks olgu tehtud kõik eeltööd, et neid oleks võimalik kiiresti sulgeda. Kui on mõeldud kaits-
 jaid asetada palkoneile, siis tuleb palkonid seest vooderdada liivakottidega. Samuti tuleb liivakottidega vooderdada puumajades ka kõik need seinad, kus on ette nähtud kaitsele asumine. Sisevalgustuse jaoks tuleb valmis seada küünlad ja tikud. Vastase käsigranaatidest või muudest pommidest tekkiva tulikahju kustutamiseks peab olema kohal vesi ämbritega. Maja kaitsmiseks ei tule kõiki jõude asetada kaitsstavasse majja, vaid osa paigutada lähedal olevate majade ülemistele kordadele. Maja ümbruse kaitsmine võimaldab tabava tulega hävitada vastase pealetungi, takistada vastase luuret, anda vastulõkke ja valmistada lõkse, kust on soodus hävitada ootamatu tulega vastast. Tuleb ka teha tutvust ümb-

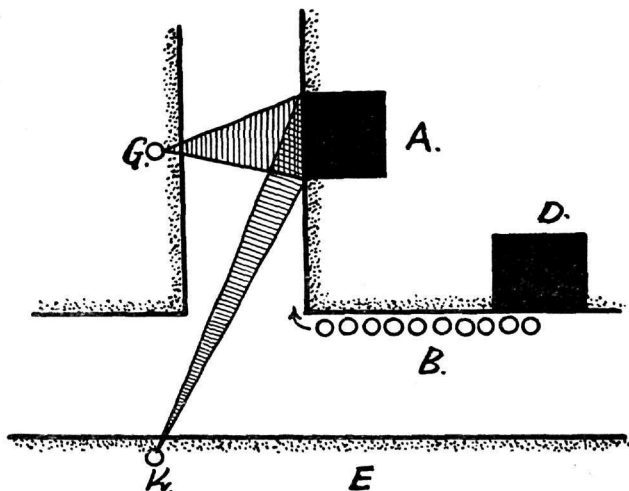
Maja kaitsmine

ruskonna inimestega, et teada saada nende meeleolu ja saada andmeid varitsevast hädaohust.

Üksuse pealiku käsk üksiku maja ja asutuse kaitsmisele asumiseks on üldjoontes sarnane üksuse asumisele silla kaitsmisele.

Pealetung üksikule majale. Sõja ajal võib juhtuda ka olukordi, kus kutsutakse sisekaitsemehi abistama vallutama üksikuid punkte, mis on okupeeritud mässajate või ka ümber piiratud vastase partisaanide poolt. Seepärast tuleb sisekaitsemeestel tunda ka seda tegevusviisi, kuidas vallutada üksik maja.

Kui vastane on end kindlustanud üksikus majas ja näib seda kaitsvat suure südidusega, siis tuleb seda maja rünnata täiesti korrapäraselt ja ettevalmistatult. Enne rünnaku algust tuleb selgitada: 1) varjatud lähemise võimalused sellele majale, 2) kuidas on hoovi

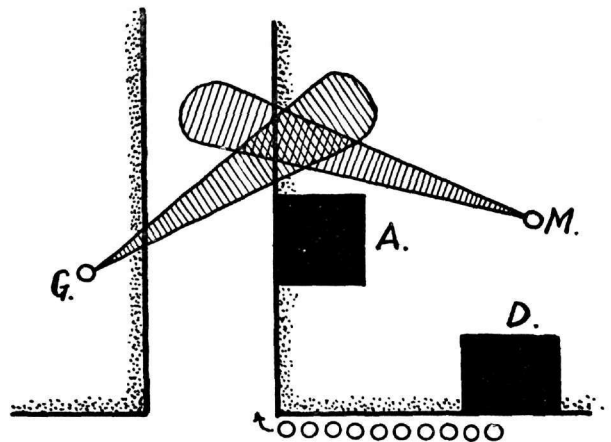

kaudu ühendus kõrvalseisvate majadega, 3) kuhu on paigutatud vastase automaatrelvad, 4) kuidas katkestada vastase ühenduse pidamine teiste samasuguste üksustega, 5) kuidas teostada rünnakut, 6) missugused ülesanded tuleb täita võitlusüksustel ja üksikuid võitlejail, 7) kuidas takistada vaenlase põgenemist, 8) kust anda pealetungijaile head tuletoetust vaenlase tule ja tegevuse paralüüsimiseks.

Tulistamise kohad tuleb valida vastasele vastas seisvasse majja, varjatult temaga ühekõrgusele või kõrgemale, kuid mitte allapoole. Kui olukond võimaldab, siis tuleb rünnatav maja võtta risttule alla. Maja tulistamisel pöörda erilne tähelepanu maja väljaulatuvatele ehitustele, nagu palkonitele, tornidele jne. Sealt on vastasel eriti soodus võtta tule alla ründavaid osi. Ülemistel kordadel asuvat vaenlast ei tule tulistada maast, eriti veel siis, kui vastane asub tubade sisemuses.

Peab ka meeles pidama, et vastane kaitses parempoolset tänavat tugevamini kui pahempoolset, sest lastekurid, lastes paremal pool tänavat asetsevate majade akendest, ei tarvitse kumardada välja niipalju kui lastes pahemalt poolt tänavat.

Ründajat osa peab varustama küllaldaselt käsigranaatidega, revolvriritega, kirvetega, kangidega jne. Tuleb

ette ära määrata, kes löhub uksi, kes tungib sisse aknast ja missugusest. Kui aga vastane on barrikadeerinud ukseid ja aknad seespoolt, siis tuleb kasutada löhkeainet kiiremini majja pääsmiseks.

Näiteid majade vallutamisest:

1) Vastane asub üksikus majas ja kaks tänavat löikuvad täisnurga all. Peale tuleb tungida tänavalt.

Rühma pealik paigutab ühe jao punkti K, mis on valitud nii, et ta valitseb vastase asukohta. Teise jao paigutab ta punkti B, kolmas jago jääb varru varjatult punkti D, kus tal on võimalik astuda kiiresti tegevusse. Neljas jago asub punkti E, kust ta saab oma tulega pealetungi toetada, kui vastane juhtub avama ka vaskult poolt tänavalt tule ründajaile. Veel parem on, kui viimane jago asub punkti G. Pealetungi alata rühma

pealiku märguandel, mida teha vile või raketiga. Esimene ja neljas jagu avavad tule rünnatava maja pihta. Ründav jagu liigub kiiresti teiste tule katte all kolonnis, surudes end vastu majade seinu. Sellega ta sunnib vastast kumardama aknast rohkem välja, et tulistada ründajaid. Kui ründaja jagu jõuab maja juure, katkestavad tulistajad jaod oma tule ja ründaja jagu tormab kiiresti maja kallale, murdes sisse läbi uste ja akende.

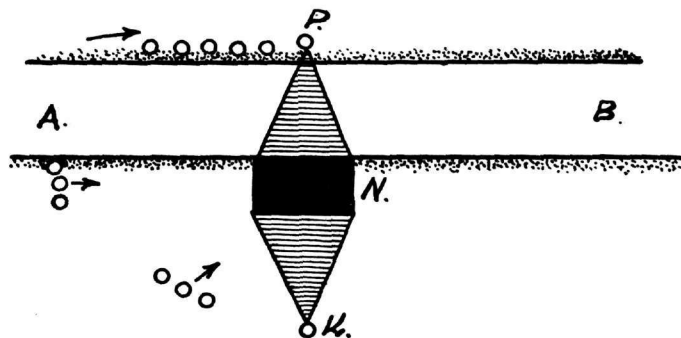
Kõige raskem ja kaotusega seotud on see hetk pealetungijale, kui ta jõuab vastase maja ukse ette. Samal ajal peab punktis G asuv jagu kandma oma tule üle ülemistele kordadele, et takistada vastasel sealt käsigranaatide allapildumist ründajate pihta.

2) Vastane asub üksikus majas ja kaks tänavat lõikuvad täisnurga all. Maja juure pääseb tagant hoovi kaudu.

Sel puhul tuleb teostada maja rünnakut kahest kohast. Teine jagu ründab maja endiselt tänavat kaudu, kuna kolmandast jaost poolt jagu, mis esimesel korral jäi täiesti varusse, ründab maja tagantpoolt hoovi kaudu. Kõiki oma varusid ei tohi korraga ära kasutada, sest viimane kaitses seljatagust ja hoiab ära mitmed teised kriitilised hetked. Esimese ja teise pooljao pealetung tuleb täpselt kooskõlastada. Hoovi kaudu ründajate poolt võib eriti oodata tagajärjekat tegevust, sest seal on palju varjatud kohti, kust on soodus pilduda majja käsigranaate. Vaenlase taganemise takistuseks tuleb luua teele ette tulitõke. Üks tulistamispunkt peab jääma punkti G, kuna teine tuleb paigutada ümber punkti M, ja nimelt niisugusesse kohta, kus ümberseisvad majad oma aedadega ja ehitustega ei takista tulistamist, vaid võimaldavad seda ühes lähenemisega igast suunast. Tänavat poolt pealetungivad üksused tungivad peale endiselt kolonnis, kuna hoovi kaudu pealetungijad liiguvad nii kuidas olukord võimaldab, varjates end puude, plankude, puuriitade, kuuride jne. varju.

3) Maja vallutamine eeslinnas või alevikus. Eeslinnas või alevikus asetsevad majad enam-vähem ükelt ja seepärast on võimalik neid piirata ümber täieliselt. Siin tungivad tänavat poolt pealetungivad üksused peale endiselt kolonnis, kuna hoovide kaudu lähenevad üksused ahelikulis. Nende liikumine on samuti varjatud hoovipealsete ehitustega. Näiteks vastane asub majas N, pealetung teostatakse tänavalt AB. Siin tuleb paigutada tulistavad jaod punktidesse K ja P. Sellega on maja võetud mõlemalt poolt tule alla. Tulistada saab maja igale küljele, kust vaenlane üldse katsumaks põgeneda või kust talle võiks abi tulla. Ründavad jaod tungivad majale peale kolmest küljest, s. o.

eest, küljelt ja tagant. Üksikute gruppide liikumise peab kooskõlastama, et rünnak sünniks kolmest punktist täpselt ühel ajal. Kui mõni osa on varem välja jõudnud rünnaku kohale, siis ta peab ootama seal rünnaku märgu andmiseni ründajate osade pealiku poolt. Vastase taganemist tuleb igal juhul takistada, olgu see siis piiramisega või tulitõkke etteloomisega.

Õppuste alates õppuste juhataja peab määrama kaks erapoolettu vahekohtunikku, kes kõik õppustel ilmnevad head ja halvad küljed üles märgivad. Samuti tuleb pealtvaatajatele tuletada meele, et nad teeksid sedasama.

Kui õppuste ajal tehakse nii jämedaid vigu, mis pealtvaatajatele ja ka osavõtjatele võivad anda hoopis teissuguse tegevuse mulje kui see peaks olema, siis tuleb õppust katkestada ja need vea selgitada. Pärast alata uuesti õppust sealt, kust teda halvasti hakati teostama.

Olles lõpetanud ühe või teise praktilise õppuse peab otsekohe kohapeal teostama õppuste arutamise, hoolimata ilmastikust ja aastaajast. Kuna järgmine õppus võib teostuda mõne aja pärast, siis täna teostatud õppuse üksikasjad ununevad ja ka õppustest osavõtjad võivad olla teised.

Õppuste arutamisel tuleb laskuda üksikasjadesse. Esiteks küsida õppuste läbiviija üksuse pealikul, mis suguseid puudusi ta ise pani tähele ja mis tema arvas läks hästi korda. Siis küsida pealtvaatajate arvamist. Edasi anda sõna vahekohtunikele. Samas järjekorras anda veel sõna üksuse pealikule ja lõpuks võtab sõna õppuste juhataja. Viimasel teha kokkuvõtte õppuste eesmärgist, selle läbiviimisest, vahekohtunike ja pealtvaatajate arvamisist ja oma muljest õppustest.

Kuna praktiliselt läbiviidud õppus alati jätab aktiivse teostamise tõttu sügavaid jälgi, siis võib loota, et õppusest osavõtnud selle ala on küllalt korralikult omandanud.

SOOME SUOJELUSKUNTA LASKEKOOLITUSE UUS SUUND

Soome „Ampujain Lehti“ kirjutab sellest järgmist:

Juba paar korda on avalikult kõneldud „Suojeluskuntain“ peastaabi kavatsusest anda suojeluskunta organisatsiooni laskekoolitusele uus suund. (Selle järgi langeks pearõhk sõjalisele ettevalmistusele, nagu laskekiiruse suurendamisele, üksuste koolitamisele vastavalt nende tegevusele jne.) Soome laskurkond on peasjaliselt võrsunud just suojeluskunnast, siis pole vist liigne, kui tutvustame lugejaskonda uute õppekavadega.

Kui paar aastat tagasi Soome kaitsevägi ja suojeluskunta korraldati uue territoriaalse süsteemi kohaselt ümber, tõusid suojeluskunnale uued tähtsad ülesanded, mis nõuavad laskekoolitusele seda, millele varem ei antud tähtsustki. Kerkis esile ka sõjalise väljaõppe tähtsus ja seepärast on laskekoolituse kavast tehtud suured muudatused. Siiski seejuures ei kavatseta lõplikult kõrvaldada endisi laskeharjutuste kavu.

Kava kohaselt kõik suojeluskuntalased jagunevad vastavalt nende laskebasemele kolme klassi — A, B ja C. See jaotus ei sarnle laskurliidu klassijaotusega. Laskealgkooli harjutused on kõigis relvaliikides ühesugused ja kohustuslikud igale relvaliigile vastavalt relva iseloomule.

Kooli harjutused igas klassis sünnivad esiteks sõjaväepüssi taolise väikekaliibrilise püssiga, aga selle puudumisel harilikku lahtise sihikuga väikekaliibrilise püssiga. Väikekaliibrilise püssi laskeharjutused on võrdlemisi rasked, et pärast oleks kergem sooritada vintpüssi laskeharjutusi.

C klassi kava koosneb kahest väikekaliibrilise püssi laskeharjutusest 10, 15, 25 või 50 m kauguselt, ja kolmest vintpüssi laskeharjutusest. Esimesed kaks 150 meetrilt ja viimane 300 meetrilt. B klassi kava koosneb samuti kahest väikekaliibrilise püssi laskeharjutusest ja neljast vintpüssi laskeharjutusest, viimased kõik 150 meetrilt. A klassi kava ei ole veel koostatud.

Märklaud — ringidega peakuju — on veidi muudetud. „Nägu“ on laiendatud ja see ulatub märklehe alumise ääreni. Märklehe keskpunkt, viis, on tõstetud 2,5 sm kõrgemale.

Ametlikke laskevõistlusi kavatsetakse korraldada kaks korda aastas, kevad- ning sügis-meistervõistlused, et saada selgemat ülevaadet lasketaseme edenemisest.

Kevadine meistervõistluse kava koosneb koolilaskmisest 3+10 lasku, laskeajaga 1,5 minutit, ja lahinglaskmisest 3 + 6 lasku. Viimane osa sarnleb B klassi kava viimasele laskeharjutusele.

Erinevus vanast seisab selles, et laskur seisab laskekoha taga, püss jalal, laaditud ühe padrunita ning kaitsevinnas, kuna viis padrunit asetseb suletud

padrunitaskus. Märklaud ilmub nähtavale alul 15 sekundiks, mille vältel laskur asub laskeasendisse ja annab ühe lasu, siis märklaud kaob 10 sekundiks, ilmub uuesti nähtavale 6 sekundiks ja laskuril tuleb teha üks lask. Seepeale märklaud kaob 9 sekundiks ja ilmub jälle 6 sekundiks ühe lasu jaoks, et siis kaduda 14 sekundiks, ja ilmub nähtavale veel 30 sekundiks, mille vältel peab tehtama ülejäänud kolm lasku kiirtulena. Kogu sarja laskmiseks kulub seega ainult 1,5 minutit. Endise kava kohaselt tuli kahe minuti jooksul lasta 10 lasku. Eriline tähtsus uues kavas on sel, et laskur peab kiiresti võtma õige asendi ja suletud padrunitaskust võtma padrunit ning laadima püssi ja siis üksikute laskudega ning kiirtulega tabama märklauda. Korratu märklaudade ilmumine teeb võistluse pinevamaks. Kolmandaks võistlusalaks on püstolist lahinglaskmine endise kava järgi.

Seni on kõik suojeluskunta aktiivsed liikmed saanud võtta osa võistlusest, aga uue kava järgi see oleneb täiesti koolilaskmise nõuete täitmisest. Kindlasti see ergutab igat üksikut laskurit sooritama nõutava koolikava, mille järele ta alles võib pääseda võistlusele. Kava kohaselt iga C klassi laskur, kes ei ole sooritanud C klassi nõudeid, ei pääse kevad-meistervõistlusile, kuna aga need, kes selle on sooritanud, ja kõik B klassi laskurid võivad võtta sellest osa — ainult koolilaskmises. Alles A klassi laskureil on osavõtmise õigus vastavalt määrustele.

Suojeluskunta kevad-meistervõistlused peetakse organisatsiooni sisemiseks suureks lasketaseme näituseks. Et kindlustada võimalikult suuremat osavõttu, korraldatakse mitmesugused meeskondade vahelised võistlused lahing- ja koolilaskmises, olenevalt, millise suojeluskunta piirkonna ja suojeluskunta koosseisust suurim protsent mehi saavutab ettemääratud tagajärje. Koosseisu ei arvata: lahinglaskmises III maa-kaitsevähke kuuluvaid mehi ja suojeluskunta veteraane; koolilaskmises ei arvestata koosseisu hulka suojeluskunta veteraane.

Uus sügisene laskevõistluse kava on järgmine:

Koolilaskmine vintpüssist 300 meetrilt, 5 + 20 lasku suojeluskunta ringidega rinnakujuusse. Laskmise kestus 30 minutit.

Lahinglaskmine vintpüssist 150 meetrilt, 5 + 20 lasku. Laskmine sooritatakse järgmiselt: 3 proovilasku püsivasse märklauda piiramata laskeajaga ja 2 viselasku nagu võistluses. Võistluse 10 esimest viselasku lastakse järgmiselt: algasendis seista laskekoha taga, püss jalal, laetud viie padrunita ja kaitsevinnas, viis padrunit mähituna suletud padrunitaskus. Aeg iga lasu kohta viis sekundit, vaheaeg 10 sekundit. Esimese lasu jaoks on märklaud nähtav 15 sekundit. Viselaskude järgi sünnib tagajärgede

näitamine ja märklaudade lappimine. Viimane kümnelasuline kiirsari lastakse järgmiselt: algasendis lamada maas, püss laetud viie padrunita ja kaitsevinna, ülejäänud viis padrunit mähituna suletud padrunitaskus. Märklaud on nähtaval 1 minut ja 20 sekundit, missuguse aja jooksul peab sündima tulistamine.

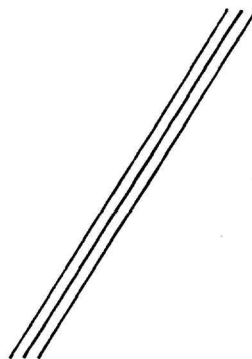
M a a s t i k u l a s k m i n e. Suojeluskunta peastaap annab iga aasta kohta erilise võistluskava. Lastakse 30 lasku mitte kaugemalt kui 550 meetrilt ja vähimalt viielt eri laskekohalt. See võistlusviis on täiesti uus ja ainult mõnes kohas katsetatud, ja on leidnud suurt poolehoidu oma vahelduvuse ning huvitavuse poolest, mis nõuab laskurilt palju enam kui ainult laskeosavust.

Iga suojeluskunta piirkonda esindab sügis-meister-võistlusil 5-meheline meeskond ainult vabatahtlikest tegevliikmetest. Iga laskur võib kaks korda järgemööda võtta osa võistlustest ainult siis, kui ta esimesel korral pääsis esimese 5 parima hulka. Meeskonda võib kuuluda ainult üks vabatahtlik ohvitser ja kõik esindajad peavad võtma osa igast eelnimetatud võistlusest. Individuaalse meistritiitli saavutamiseks arvatatakse kokku kõik kolm tagajärge, nii et sügis-meister-võistlusil saavutatakse ainult üks meistrikoht. Võistlus on ühtlasi ka piirkondade-vaheline ja iga esindaja tulemused arvatatakse kokku.

Ka suojeluskunta alatisele juhtkonnale on nähtud ette kaks võistlust: n.-n. olümpia duellitaoline lahinglaskmine sõjaväepüstitolilt 25 meetrilt viis kuuelasulist sarja kuude kõrvuti seisvasse märklauda ja harilik lahinglaskmine.

Nagu neist eelnimetatud teateist võib otsustada,

Nõrgad talinisu- ja rukkiorased vajavad nüüd mõjuvat ja kiiret abi —

pealtvæetust lubisalpeetriga IG

on kavas tehtud palju muudatusi, ent tervikuna see on sihitud õigesse suunda. Soome kaitseliidu motoks on: „Laskeosav rahvas on isamaa parim kaitsemüür.“

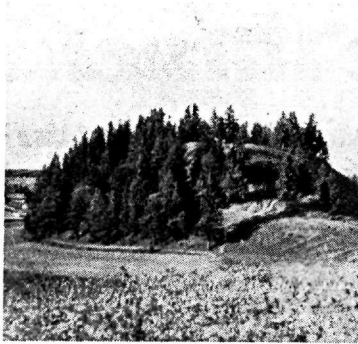
UUS RAAMAT NOORTELE

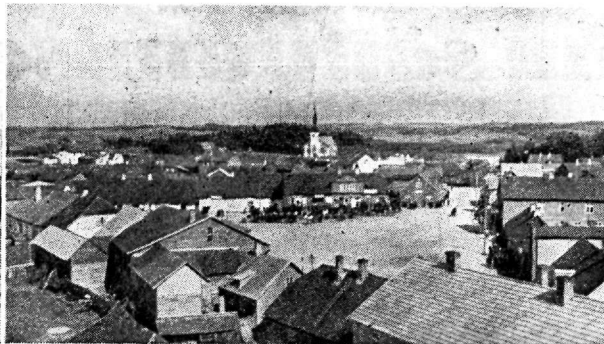
Noorte kotkaste peastaabi poolt on järjekordse kirjastusena saadetud müügile „Noorkotka Mängude Käsiraamat“. Raamatu koostamisel on pikemat aega töötanud nngr-d E. Vardja ja V. Hiir, joonised on valmistanud nngr. R. Lahi. Nende kolme noortejuhhi töö on kujunenud nüüd huviküllase sisuga raamatuks kahes osas: I osa — sisemängud, 224 lhk., sisaldab tubaseid mänge, mis on kohandatavad ka mängimiseks kooliõuel ja oma mitmekesisusega kõiki noorte koosviibimisi võivad mitmekesistada — olgu see noorte kotkaste koondustel, koolis võimlemistundidel või vahetundidel. Arvult on sisemänge toodud 277 ja lõpuks veel pilkk rida pantide lunastamise võtteid. Teine osa on välimängud, arvult 110 mängu 132 lhk.-jel. Senini puudus eesti raamatuturul üldse vastav kirjandus. Need mängud on puhtal kujul maastikumängud ja sellastena viivad noori loodusse, mägede ja jõgede juure, metsatihnikusse ja põldude vahele. Siit peaksid oma töö mitmekesistamiseks ammutama rikkalikku materjali riigikaitse õpetuse juhid nii koolide kui ka vastavate noorteorganisatsioonide töös.

Mõlemad raamatud on varustatud mängude sihtjaotuse tabelijuhisega, kust ka igal vilumatul juhil on kerge leida sellast mängu, mida tema alla kuuluvad noored oma oskuse ja võimete poolest suudavad mängida, või jälle valida mäng, missugune poistes arendab neid teadmisi, missugustes poisid senikaua nõrgad olnud.

Raamatud on lastud müügile köites — sisemängud hinnaga 75 senti, välimängud hinnaga 50 senti, mõlemad osad koos kalinguris Kr. 1:40. Noortele kotkastele müüakse raamatud kaitseliidu tarvetelaos hinnaallandusega vastavalt 65 snt., 45 snt. ja Kr. 1:20. Raamatu hinna odavusele on kaasa aidanud haridusministeerium, määrates raamatuaasta puhul selle trükkimiseks toetuse.

Otepää linnamägi

Otepää üldvaade

Pühajärv talvel

19^{ES} LINN — OTEPÄÄ

1. aprillil rikastus Eesti linnade pere ühe liikme võrra. Nimelt omandas 1. aprillist alates Otepää alev linna õigused.

Otepää linna ajalugu on vana — vanem kui mõnel teisel linnal. Otepää linn on vana, muistse, Eesti linnuse — Otepää linnamäe — külje all. Otepää linnus oli tugevaimaks kantsiks Vana-Eesti vabadussõjas vabaduse kaitsmisel. Tema all käisid venelased ja sakslased eestlastega võitlemas.

Hilisemal ajal oli Otepää linna eelkäijaks Otepää alev. Otepää alevi nimi oli varemalt Nuustaku, mis sugune nimi muudeti 1922. a. Alevi õigused omandas Nuustaku 1919. a. Ajavahemikus 1919.—1936. a. on elanike arv Otepääl enam kui kahekordistunud. Samuti on hulk uusi elamuid juure ehitatud. Suurimaks elamuks, mis ehitati hilisemal ajal, on algkoolimaja. Linna ajajärgul seisab ees Pühajärve nurmele suvituslinnaosa väljaehitamine. Krundid on välja planeeritud ja nende müük algab lähimal ajal.

Uues linnas on elanikke 2008, seega on ta mitte kõige väiksema elanike arvuga linn.

Otepää linna administratiivpiirid ulatuvad meie

kodumaa kauneima järveni — Pühajärveni. Pühajärv suvituskohana on populaarseks muutunud. Eeloleval suvel ehitatakse Pühajärve ääre rannahoone, mis kahtlemata aitab suvituselu mugavusele kaasa.

Otepää maastik on talvel tõmmanud ligi suusatajaid. Otepää malevkond on annud tublisid võistlejaid nii malevlaste, naiskodukaitse kui ka noorkotkaste võistlustel.

Otepää linna juhib linnapeana 7. rügemendi end. majandusülem Julius Niklus. Ta on ühtlasi ka Otepää malevkonna pealikuks. Linnasekretäriks on Johan Tintson, kes on malevkonna asutajate liikmete hulgas ning on kogu aeg malevkonna tööst innuga osa võtnud.

1. aprilli pidustustest võttis osa peaministri ase-täitja K. Eenpalu, politsei direktor R. Veermäe, Tartu maavalitsuse esimees O. Pärilin, Tartumaa maleva pealik kol.-ltm. P. A. Smus, rida teiste linnade linnapäid ja teisi kutsutud külalisi. Paraadist võisid osa Otepää seltskondlikud organisatsioonid eesotsas Otepää malevkonnaga.

E. Lg.

---

*Kauneim kink kevadpühiks noorele ja vanale
on aastakäik sisurohket ja pildirikast*

«Kaitse Kodu!»

Saatke juba täna tellimine meie ajakirja talitusele

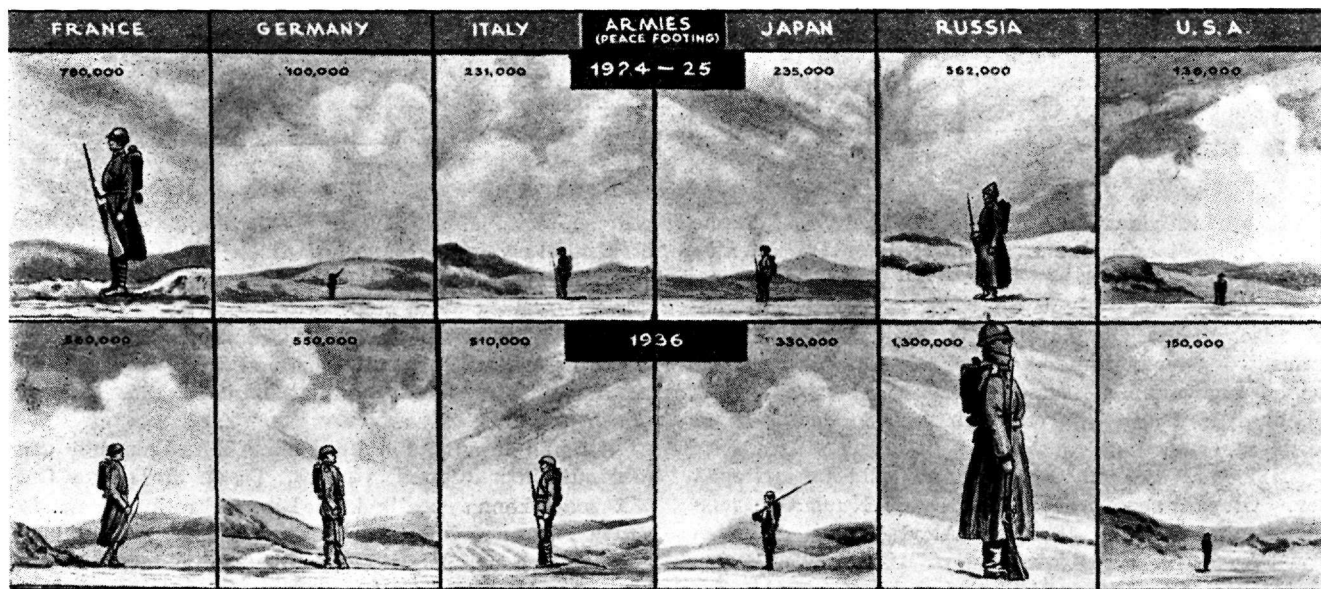

Kõik rahu säilitamise nimel..

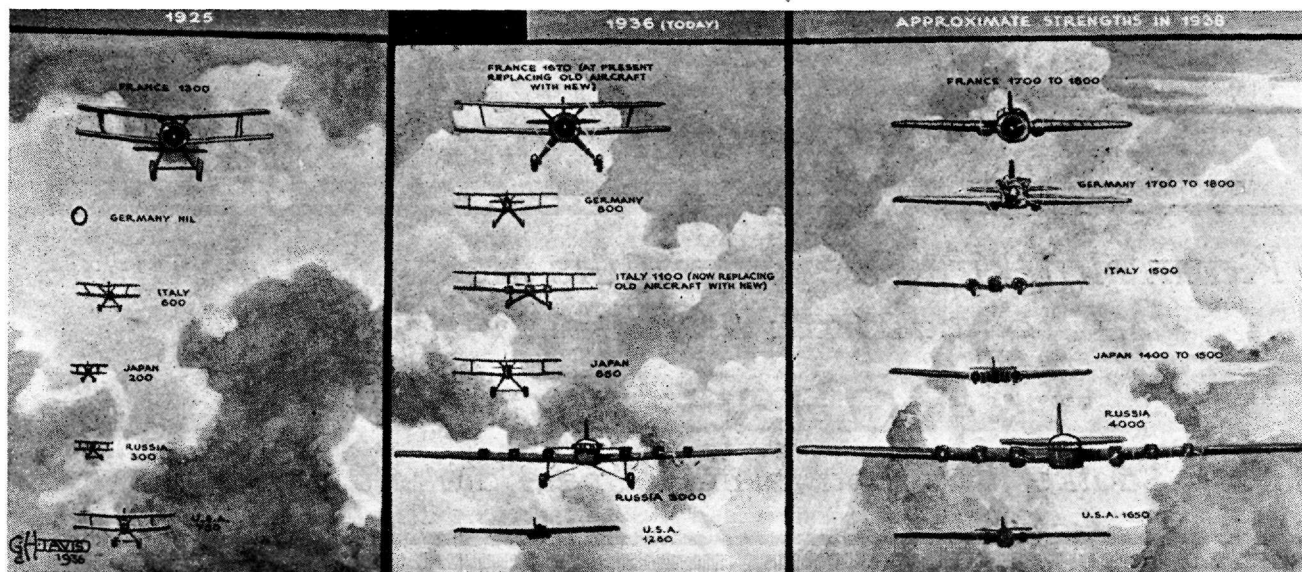
Relvastuse tõus 1925. aastast 1936. aastani ja sõjajõudude arvataw koosseis 1938. aastal

Maailmasõja lõppedes algas suur relvastuse vähendamise kampaania. Üks konverents järgnes teisele. Igal konverentsil, nagu asjaosalised seletasid, saavutati häid tulemusi. Võhikule näis, et kuigi üldist desarmeerimist ei ole veel jõutud läbi viia, siis ometi on suudetud panna piir sõjajõudude paisumisele.

Kuid tegelikult on asi sootuks teine. Saame selge ja arusaadava ülevaate relvastatud jõudude paisumisest ja tuleviku kavatsustest, kui jälgida alljärgnevaid inglise allikaist pärit olevaid tabeleid. Neis on võetud suurriikide puht-sõjavägi, siia ei kuulu pool-sõjaväelised ja sõjalist iseloomu evivad seltskondlikud organisatsioonid.

Jalavägi. Tabelis puudub Inglismaa, kuid viimase tabelina on toodud ta kavad. Sealt nähtub, et ta praegune koosseis on 206.000 meest ja ta suureneb 4 pataljoni — 4000 mehe — võrra.

1925	ES	1936 (JAN 15)	BUILDING & PROJECTED
FRANCE CAPITAL SHIPS 9. CRUISERS 16. DESTROYERS 24. SUBMARINES 45.	FRANCE CAPITAL SHIPS 9. CRUISERS 16. DESTROYERS 24. SUBMARINES 45.	FRANCE CAPITAL SHIPS 9. CRUISERS 16. DESTROYERS 24. SUBMARINES 45.	FRANCE CAPITAL SHIPS 4. CRUISERS 6. DESTROYERS 17. SUBMARINES 10.
GERMANY CAPITAL SHIPS 8. CRUISERS 9. DESTROYERS 16.	GERMANY CAPITAL SHIPS 5. CRUISERS 6. DESTROYERS 12. SUBMARINES 14.	GERMANY CAPITAL SHIPS 5. CRUISERS 6. DESTROYERS 12. SUBMARINES 14.	GERMANY CAPITAL SHIPS 2. CRUISERS 3. DESTROYERS 6. SUBMARINES 13.
ITALY CAPITAL SHIPS 7. CRUISERS 14. DESTROYERS 52. SUBMARINES 42. AIRCRAFT-CARRIERS 1.	ITALY CAPITAL SHIPS 7. CRUISERS 14. DESTROYERS 52. SUBMARINES 42. AIRCRAFT-CARRIERS 1.	ITALY CAPITAL SHIPS 7. CRUISERS 14. DESTROYERS 52. SUBMARINES 42. AIRCRAFT-CARRIERS 1.	ITALY CAPITAL SHIPS 2. CRUISERS 3. DESTROYERS 6. SUBMARINES 13.
JAPAN CAPITAL SHIPS 10. CRUISERS 34. DESTROYERS 103. SUBMARINES 55. AIRCRAFT-CARRIERS 2.	JAPAN CAPITAL SHIPS 9. CRUISERS 36. DESTROYERS 96. SUBMARINES 57. AIRCRAFT-CARRIERS 6.	JAPAN CAPITAL SHIPS 9. CRUISERS 36. DESTROYERS 96. SUBMARINES 57. AIRCRAFT-CARRIERS 6.	JAPAN CRUISERS 4. DESTROYERS 20. SUBMARINES 10. AIRCRAFT-CARRIERS 3.
RUSSIA CAPITAL SHIPS 5. CRUISERS 7. DESTROYERS 23. SUBMARINES 23.	RUSSIA CAPITAL SHIPS 4. CRUISERS 7. DESTROYERS 19. SUBMARINES 23.	RUSSIA CAPITAL SHIPS 4. CRUISERS 7. DESTROYERS 19. SUBMARINES 23.	RUSSIA PROGRAMME OF CONSTRUCTION UNKNOWN.
U.S.A. CAPITAL SHIPS 18. CRUISERS 22. DESTROYERS 309. SUBMARINES 100. AIRCRAFT-CARRIERS 4.	U.S.A. CAPITAL SHIPS 19. CRUISERS 26. DESTROYERS 219. SUBMARINES 64. AIRCRAFT-CARRIERS 4.	U.S.A. CAPITAL SHIPS 19. CRUISERS 26. DESTROYERS 219. SUBMARINES 64. AIRCRAFT-CARRIERS 4.	U.S.A. CRUISERS 12. DESTROYERS 23. SUBMARINES 16. AIRCRAFT-CARRIERS 3.

Õhujõud

1925. aastal seisab Prantsusmaa esikohal. Saksamaal puuduvad õhujõud täiesti. 1936. aastal on juba Vene esikohal ja Saksamaa on tõusnud juba õhujõudude riikide perre. 1938. aastal on pilt sootu isesugune. Venemaa on siin hiiglane ja ta järgmine on Saksamaa! Inglismaa kavatses oma kodusaarte õhujõude suurendada 250 lennuki võrra (praegu 1500), siis oleks ta võrdne Saksamaaga.

Laevastik

Selles tabelis on, nagu eelmisteski, võrreldud Prantsuse, Saksa, Itaalia, Jaapani, Vene ja P.-Ameerika Ühendriikide sõjalaevastikke — 1925. aastal, praegu ja ehitusel olevad ning ehitusele tulevad.

Et tabeli pealkirjad on ingliskeelsed, siis tuleb mõista laevade liike järgmiselt:

Capital ships = lahingulaevad, cruisers = ristlējad, destroyers = destroyer (kerge ristleja), submarines = allveelaevad, aircraft-carriers = lennukite emalaevad.

Ka ei saa neid arve võtta kuigi suure täpsusega, kuid sellest hoolimata annavad nad selge ülevaate jõudude vahekorrast ning arengu suurusest.

Inglise sõjajõudude suuren-
damise tabel

KASAKAD

Huvitavaid lehekülgi vanade sõjasangarite minevikust ja tänapäevast

H. NAHKUR

Kasakad! — kui sageli on kõlanud see nimi ajaloo lehekülgedel, seotud kõikjal julguse ja võitlusinnuga.

180-miljonilise Vene rahva seas moodustasid nad enne maailmasõda rahva, kes teravalt erines muust Venemaa elanikkonnast — nii sotsiaalselt kui ka sõjaväeliselt korralt. See oli nagu mingi omaette rahvus. Ilma erineva keeleta, usuta, isegi ilma erineva kultuurita, olid nad siiski midagi muud kui suur- ja väikevenelased. Rahvuseta rahvas. Nagu mingi eriseisus ja siiski seda mitte.

*

Nad kujunesid 15. ja 16. sajandil. Esimesed kasakate ratsajõugud koosnesid julgeist, vabadust armastajaist slaavlasist-väljarändureist, kes tatarriikke ajal asusid elama Doni ääre. Neid ajas siia metsikuisse steppidesse vastolu Moskva tsaaririigiga ja tung vaba elu ja seikluseotsingute järgi. Juhan Julma hirmuvalitsus tõi järjest juure uusi põgenikke, kes kõik otsisid pelgupaika „väljadel“, nagu nimetati tookord Doni piirkonnas asetsemaid ürgmetsi ja steppe. Kolmanda suurema väljarändajate voolu juhtis kasakate juure 17. sajandil tsaar Aleksei Mahailovitši käskkirj, millega vabad talupojad tunnistati aadlisoost mõisnike pärisomanduseks. Uued juuretulijad said Doni ääres liikuvailt rändrahvailt nimeks „kasakad“, mis on tuletatud tatari päritoluga sõnast (guzzag) ja tähendab kerget ratsanikku — soomuseta, kiivrita ja kilbita.

Iga uus põgenik võeti kasakate poolt meeeldi vastu. Temalt ei päritud ta mineviku järele. Ainsaks tingimuseks kasakate hulka astumisel seati greekaõigeusu tunnustamine. Doni äärest ei antud kedagi Moskva tsaarile välja. Peagi tärkab siin uus elu. Kolonistid, segunedes hasaaride, polovetside ning petšneegidega, panevad nurgakivi väikesele riigile, mida hiljem hakatakse hüüdma Doniväe oblastiks ja mis elab kuni Peeter Suureni Moskvast sõltumatut elu. Nii tekib Doni ääres uus inimühiskond, kelle iseloomustavamateks joonteks on suur julgus, põlev võitlusind ja ohjeldamatu vabadustung.

Ühisest saatusest ja sõprustundest koos hoituna valivad üksikud jõugud endile juhid, keda põhjamaa laevnike sõnade järgi hakatakse kutsuma „vatmani-

teks“, hiljem — „atamanideks“. Jõugud ise saavad nimeks „stanitsad“, sõnast „stan“ — laager.

Elu alatistes ohtudes keset ürgmetsi ja ääretuid steppe arendab kasakais peene jälgimistunde, terava silma ja äärmise julguse. Karastatuna lakkamatust võitlusest loodusega, metsloomadega ja vaenlastega saab neist kardetavaim naaber tatarlastele. Viimastelt õpivad kasakad ka hobustekasvatamist ja ratsutamiskunsti ja aimavad järele nende riietustki.

Põlluharimine on alul kasakatele täiesti tundmatu ja isegi keeldud, koguni surmanuhtlusega karistatav. Tarvilised elutarbed muretsevad nad endile rünnakuil tatarlaste asundustele või sõdades türklaste vastu. Rahu- aegadel, ja neid oli üsna harva, elatasid nad endid jahipidamisest ja kalapüügist. Nii möödus enamik kasaka elust kas sadulas või veepeal. Kasakad said ratsaväe mõiste aluseks.

Asunduste järele saavad kasakad ka oma nime-tuse. Ühed — Verhovõje — asuvad Doni ülemjooksul, teised — Nizovõje — alamjooksul. Jõe ülemjooksul elavad kasakad, segunedes velt naaberrahvastega — tatarlaste ja tšerkessidega — omandavad erilise etnograafilise ilme. Mustajuukselised, pruunika nahavärvusega, temperamentsed ja hulljulged — erinevad nad teravalt oma põhjapoolseist suguvendadest, kes esindavad rohkem venelastüüpi.

Perekonnaeluks ei jatku kasakail aega. Sõjaretked viivad nad kodust kaugele — Musta mere ääre, Kaukasuse mägedesse, Uurali ja Siberisse. Kõikjal jäätavad nad eelpostidena maha väikesi asundusi ja laiendavad seega Vene riigi piire naaberrahvaste arvel. Need asundused hakkavad ajajooksul kasvama ja moodustavad alatise rahva juurevoolu tõttu uusi kasakate suguharusid, nagu Tereki ja Uurali kasakad.

Kasakate tung kodust kaugemale tõmbab enesele Moskva tsaaride tähelepanu. Viimased tulevad mõttele kasutada kasakaid riigi piiride kaitsjaina vaenuliste rahvaste vastu. Algavad esimesed ametlikud läbirääkimised valitsuse ja Doni kasakate vahel.

Aastal 1581 vallutab kasakate ataman Jermak Siberi ja kingib selle Moskva tsaarile. See ajalooline ja ohvrimeelne tegu lähendab kasakaid seesmiselt Vene riigile.

Kui Venemaal kukutatakse tatarlaste ike ja algab riigi hoogus ülesehitamine, võtavad ka kasakad sellest elavalt osa. Nad teevad lõpu Krimmi- ja Nagai-tatarlaste rünnakuile ning moodustavad oma asundustest Slaavi maailma kaitsemüüri türklaste ja tatarlaste vastu.

1552. aastal pakuvad kasakad Juhan Julmale oma abi tema kolmanda sõjakäigu puhul Kaasani vastu. Seega tõestavad nad esmakordselt oma valmisolekut tsaari poolle võitlemiseks.

Võitlus uskmatutega saab kasakaile pühaks kohuseks. Nad esinevad kristliku kultuuri kaitsjaina ja hoiavad palju aastaid kogu Euroopat tatarlaste peale tungi eest.

Aetuna tungist leida pääsu merele jõuavad nad ette Vene riigi poliitikast. See ilmneb selgesti nende korduvaist rünnakust sadamalinnale Asovile.

Tsaaride poliitika ja kasakate ohjeldamatu tegutsemistung ei leia sageli ühist teed. Seepärast satuvad kasakad tihti Moskva valitsusega vastollu, mis viib kokkupõrkeini. Tõsise välise ohu korral õnnestub kasakaid jällegi lepitada ja õhutada Vene riigi eest välja astuma.

Kui aastal 1612 Moskva vallutatakse poola kuninga Sigismundi poolt ja Vene riigi isevalitsuslik lõpp näib olevat käega katsutavas ulatuses, otsustavad kasakad lahingukäigu Moskva külje all. Vene pealinn vabastatakse ja Sigismund saab lüüa. Selle võidu järele omandavad kasakad aukoha vene vojevoda Požarski väes ja saavad järgmisel aastal Vene tsaarilt esimese lipu.

Kõrgeim võim Donimaal oli rahvakoosolekul — tolle kauge aja parlamendil; täidesaatsva võimu omas sõjaväe juht — ataman, kes igal aastal valiti rahvakoosoleku poolt. Kuni tsaar Aleksei Mihailovitši kroonimiseni elasid kasakad vaba rüütlielu — nende ainsaks tegevuseks olid röövretked. Stepis asutatud linnad, mis koosnesid vaid kiiresti üleslöödud telkidest, olid nende koduks. Algas sõjakäik, siis lahuti neist vähimagi kahjutundeta, sest nad ei pakkunud ilu ega mugavust. „Ilus ei tohi su kodu olla,“ ütles kasak, „kui sa ei taha, et see meeldiks su vaenlastele. Kui busurmanid (uskmatud) hävitavad meie linnu, siis väsitavad nad rohkem endid nende põletamisega kui me uute ülesehitamisega.“

Kasakate uhkus, nende elusih, see oli nende sõjavägi. Läbi suve kuni hilissügiseni asus linna ees relvastatud laager, kust läkitati välja patrulle igas suunas. Mäed ja jõed ei pidanud neid. Sadul lauatükil, mis seoti hobusele sappa, ujus kasakas oma ratsul igast jõest üle. Hobuste kabjajalgede järgi tegi ta kindlaks läbisõitnud vaenlaste arvu ja aja, millal vaenlane selle koha läbistanud.

Kui mürtsus alarmikahur, kihutasid kasakad varem kindlaks määratud kogunemispunkti. Naised ja raugad peitsid kariloomad soode ja rabade taha, paa-did lasti jõgede põhja, väärtuslikem varandus maeti maa sisse. Ainult hein, mis oli määratud talviseks tagavaraks, jäeti välja, sest selle hävitamine käis tolleaegsete võitluskommete vastu. (Käskjalad ruttasid

igasse külge, hoiatama rahvast läheneva ohu eest. Jessaulid, atamanide lähimad abilised, ratsutasid lippudega läbi tänavate ja ergutasid kasakaid võitlusele.

Kuni 17. sajandini polnud Donimaal üldse kirikuid. Jumalateenistusi peeti Imetegija Nikolause kabelis. Jumalagajätuks joodi kruus veini või mõdu ja seejärele asus kasakas täie julgusega sõjaretkele. „Ela hästi, Don Ivanovitš!“ — nii hüüdis kasakas lahkudes sügava kumardusega oma emakese jõe kaldailt.

Lauludes ülistatud pooleldi rüütelliku, pooleldi röövelliku kasakate-armee sangariks on Stenka Rasin. Kes ei tunneks laulu röövlipealikust, kes heidab oma naise, Pärsia printsessi, Volga jõe laimeisse? Pilgatuna oma meestest astub ta selle sammu, sest tema kasakad on talle enam kui armastus, enam kui ilus printsess, kelle pärast ta hetkeks on unustanud oma lahingukaaslast. Vene rahva kujutluses sai röövliatamanist lugupeetud sangar, kes röövis vaid rikkaid ja kinkis saadud varandused vaestele.

Tuhanded kasakad järgnesid bandiitide atamani kutsele — tulla tema teenistusse ja elada endist vaba elu edasi. Aastal 1668 oli Stenka Rasiniil kaks tuhat niisugust meest. Kolm aastat järgimööda pidas röövlipealik oma valitsuse all Volga ja Kaspia mere äärsed maad, kolm aastat rüüstas ta vene ja pärsia linnu. Lõppeks ometi õnnestus tsaaril Stenka Rasin teha kahjutuks.

Stenka Rasini isikus kerkisid veel kord esile stepide üksilduses metsikuks muutunud röövinimese instinktid. Aastal 1671 hukati Stenka Rasin avalikult. Ahelad, millega ta oli köidetud, on veel praegugi Starotšenkaski linnas alal.

Stenka Rasini surmaga olid vabade röövretkede ajad läbi. Peeter Suur tegi lõpu kasakate iseseisvusele, muutes atamanide valiku sõltuvaks sõjakolleegiumist, mitte enam Doni-piirkonnast. Ta liitis Donimaa ametlikult Vene riigiga. Tsaari uuendused tekitasid kasakais palju meelekibedust ja ainult suure vaevaga õnnestus Doni poegadele suurt reformi teha vastuvõetavaks.

Peeter käskis kasakail kasvatada puuvilja ja harida põlde. Seeläbi seotakse kasakad maaga. Rändurielule tuleb lõpp. Doni ääres algab talupoja elu.

Samal ajal keeldakse ka abiellumine preestrita, nagu see seni kasakail olnud kombeks. Maa sai kirikud ja koolid. Sõjaretkil ja Asovi linna kaitsmisel puutuvad kasakad kokku linnaeluga. Nad tutvuvad türklaste ehituskunstiga ja hakkavad ka oma kodumaal püstitama nägusaid ehitusi. Läbikäimine Moskvaga muutub tihedamaks. Siin õpivad kasakad tundma Vene bojaaride elu ja toovad nende kombes ka Donimaale. Donimaa asustub pikkamisi külade ja linnadega. Kasakas töötab armastuse ja innuga oma maa ülesehitamisel, kasvatades viinamarju ja karjatades hobuseid.

Vene sõjaväeelu on tihedasti põimitud läbi kasakate vägitegudega. Kasakad vallutasid Venemaale ääretu Siberi, kasakad sundisid sõnakuulmisele Kaukasuse rahvaid, kasakad ristlesid ataman Efremoffi juhatusel risti ja põiki läbi ka kogu Preisimaa. Koos kindral Suvorovi kuulsusega läheb ka kasakate kuulsus läbi

rünnatud Ismaili kindluse, läbi vallutatud Praha, läbi Itaalia ja üle Alpide.

Sõjas Napoleoniga kergivad kasakad jällegi esiplaanile, pannes välja 90.000 ratsanikku, kes võitlevad Preisi ja Austria lahinguväljadel kõikjal esiridades. Vilnost Borodinoni, Moskvast Trautinoni ja sealt edasi kuni prantsuse pealinnani läheb kasakate verine võidutee, seotud nende juhtide Platovi, Orlovi j. t. nimega.

19. sajandil elab kasakatearmee üle suuri muudatusi — stepiratsanikud formeeritakse korrapäraseks ratsarügementideks.

Aastal 1875 pannakse kasakate seas maksma üldine sõjaväeteenistuse kohustus. Iga kasakas on kohustatud teenima riiki 20 aastat — kaheksateistkümnendast kuni kolmekümne kaheksanda eluaastani. Sõjaväeteenistusse pidi kasakas ilmuma isikliku varustuse (välja arvatud mõök ja püss) ja hobusega. Need eeskirjad püsisid Venemaal muutuseta kuni 1917. a. revolutsioonini. Tasuks selle eest sai iga kasakas tüki maad ja ta vabastati kõigist maksudest.

Kolm aastat õpetati teenistuskohuseliste kasakate kodustanitsas. Kahekümne esimesest eluaastast kuni kolmekümne kolmanda eluaastani oli ta tegevas sõjaväeteenistuses, kolmekümne kolmandast kuni kolmekümne kaheksandani — reservis. Esimesed neli aastat sõjaväeteenistust oli ta kohustatud veetma rügemendis, ülejäänud aja võis ta olla kutsevalmilt kodus. Doni kallastel käisid nad adra taga oma sinistes pükstes, mille külgedel olid laiad punased lampassid, mida tavaliselt kandsid vaid kindralid. Pühapäeval kasakas viks saapad läikima, surus punase rummuga mütsi viltu pähe, et vasakult paistaks suur juuksetutt, tõmbas kroonumehe mundri selga, pani mõõga vööle ja läks oma teisepoolega, kes ehtis end linnariietega ja kireva sitsrätiga, kirikusse jumalateenistusele.

Mobilisatsiooni korral astusid kohe välja: kasakate ihukaitse-kaardiväe rügement ja ihukaitse-kaardiväe atamani rügement, ratsa-kaardiväe patareid, kakskümmend armee-ratsaväe rügementi, seitse armee-patareid ja raudteeväeosa. Sõja puhuks seisid enam kui kuuskümmend kasakate rügementi käsutusvalmis.

Maaõhukasõja alguseks oli kasakail 60 rügementi, 100 iseseisvat eskadroni ja 40 patareid. Need väeosad olid parim ja ustavaim inimmaterjal, mis venelasil üldse oli kasutada.

Kui Vene armeed 1917. a. revolutsioonipäevil käärivad ja lagunes, jäid kasakad distsiplineerituks. Kasakaohvitsid unistasid suurest ja laiast autonoomiast uues demokraatlikus riigis, kasakarahvaste liidust, isegi oma riiklikust korraldusest. Suur Vene armeed lagunes, kuid kasakarügemendid sõitsid terves koosseisus vihaselt ja teadmatuses, mis nüüd võtta ette, oma jõgede ääres. Tõid kaasa oma kahurid ja püssid ja ootasid. Kaua ei saanudki nad oodata, algab nende viimne sangarlik heitlus, heitlus punase terrori vastu. Donimaa muutub veriste võitluste tallermaaks. Viimase võimaluseni võitlevad Doni pojad oma atamanide Kaledini, Denikini ja Kornilovi juhatusel punastega. Nelikümmend rüge-

menti toovad nad oma kodu kaitseks välja. Nelikümmend rügementi valab verd äraandmisega soodustatud võitluses...

Punased võimumehed tungivad kõike hävitades ja laastates kasakate ajaloolisele maa-alale. 40.000 kasakat põgeneb oma kodukohtadest välismaale. Nendest 40.000-st on 30.000 Doni pojad, kes praegu kaugel kodus maast leinavad Doni ja endist vaba põlve.

*

Punaste võimulepääsu järele tehti kasakatemaale kohe algust uue majanduspoliitikaga. Uus majanduspoliitika aga ei rahuldanud kasakaid. Peamiseks rahulolematuse põhjustajaks oli asjaolu, et paljud kasakad pidid andma osa oma maaedest ära sisserännanud talupoegadele. See tekitas nurinat. Kuid kasakail polnud enam tahet ega aega organiseerida üldist vastupanu. Enamlaste looviv poliitika, igal alal paindub ja hüppevalmis, oskas juhtida nurinaid teiste rahvakihtide vastu, siin-seal mõned demokraatlikku liikumise püstitades võita järeleandlikumaid meeli, sumbutada rahulolematusi osava poliitikaga, milles töötati tulevikumõnusi ajutise vastupanu ja sitkuse eest. Mis aga kasakaid uue korraga osaliselt lepitaks ja nende rahutuid meeli vaos hoidis, oli see, et nende omavalitsuse vormid külas jäeti puutumata.

Vaevalt kahe tunni sõidu kaugusel suurest tööstuslinnast Rostovist asetseb endine Doni kasakate piirkonna pealinn Novotšerkassk — linn, mida võiks õigusega nimetada „punaseks Heidelbergiks“. Siia on koondatud Põhja-Kaukaasia tagamaa ülikooliasjandus. Talupoegadest ja töölistest peavad siin tulema insenerid, agronoomid ja loomaarstid. See on hoopis teine noorsugu, kes käib siin praegu ülikoolides. Tema ei saa enam iga nädal kasakaküladest võile ja lihapakke. Ta kannab sageli endiste uhkete kasakamundrite asemel imelikku univormide segu. Elab riiklikes ühiselamuis, magab endiste ametasutuste suurtes saalides, kus kümned voodid reas. Häda ja puudus kustutab endise individuaalsuse!

Praegu on Doni ääres käimas hoogus põllumajanduse kollektiviseerimine — kasakate ajamine kolhoosidesse. Kasakas aga suhtub kõigele sellele umbusklikult. Vahete vahel puhkeb veelgi rahutusi, vastuhakkamisi valitsusele lihaste jõuga. Need aga surutakse karmilt maha — rong rongi järele veereb väljasaadetuid Doni, Tereki ja Kubani kasakate piirkonnast kaugesse põhja metsatöile. Kuid ka valitsus ei pääse sellest võitlusest ohvriteta — paljud Nõukogude ametnikest on langenud nurga tagant saadetud kuuli ohvriks. Ja nii on kestnud see aastast aastasse.

*

Nagu viimasena saabunud teated N. Venest kinnitavad, on seal nii Kubanis kui ka Doni ääres kasakate väeosad uuesti ellu kutsutud. Esimesed kasakate sotnjad saabusid Rostovi 11. märtsil k. a. Kasakatele on antud tagasi nende vana tsaariaegne vorm. „Isvestija“ kirjutab, et Donimaal valitsevat ülev meeoleolu ja rahvas laulvat jälle vanu kasakalaule, laule, mis kõnelevad julgeist rünnakulist, imetelemisväärseist ratsaretkist ja põlevast koduarmastusest...

ONS KARTA MUSTA RASSI HÄDAOHTU?

VALGETE JA MUSTADE PROBLEEME AAFRIKAS

Itaalia ja Abessiinia sõda on jälle võimsalt pannud liikuma värvilise tõu ärkamise ja Aafrikas valgete hegemoonia purustamise kartuse. Kas on neil, kes ennustavad peatset rasside vahelist heitlust mustal mandril, mingisugust alust oma väidete tõestuseks?

Peab möönma, et need kartused ja hoiatused mitte ei ole tuulest võetud, sest isegi säärane suur riigimees nagu Lõuna-Aafrika endine peaminister kindral Smuts on korduvalt vihjanud sellele hädaohule ja energiliselt soovitanud värviliste rasside hädaohule leida rahuksavat vahendit ja abinõu. Vaevalt küll suudavad Aafrika oma mustad üksi siin midagi ära teha, sest neil puuduvad haritud jõud, kes oleksid juhtideks. Kuid P.-A.m. Ühendriikidest — sealt süüdatakse ärkamise leek, sealt tulevad ka juhid.

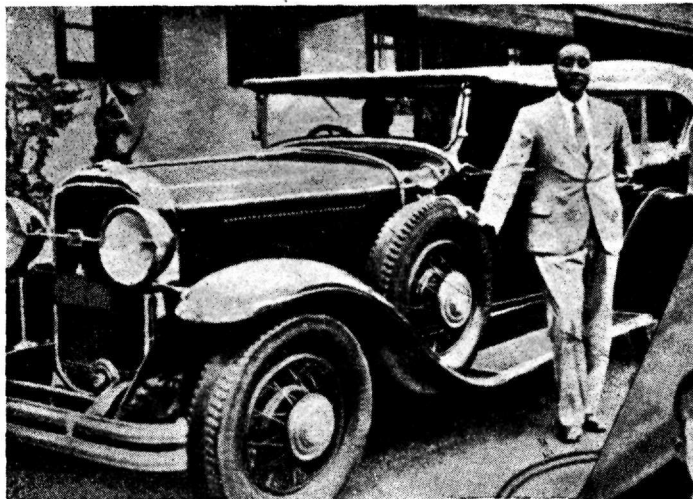
Võib ainult kahelda, kas Ameerika ja Aafrika mustad leiavad ühise koostöö keele — aegade jooksul on nende mentaliteet arenenud erinevas suunas. Et aga Ameerika mustad on oma vanast kodumaast huvitatud, selles ei pruugi kahelda. Praegused Abessiinia sündmused on selle otseseks tõestuseks.

New Yorgi neegrilinnas osas Harlemis jälgitakse suure hoolega Abessiinia olusid ja lahingute käiku. Siit — Harlemist — organiseeritakse ja finantseeritakse „pan-aafrikalist liitu“, mis unistab mustast Aafrikast mustade juhtimisel. Siit pole neegust toetatud mitte üksi dollaritega. Üle tuhande Ühendriikide neegri on juba neeguse teenistuses lendureina, ohvitseridena, inseneridena, keemikuina jne.

Pan-Aafrika liit loodab, et käesolev sõda süütab mustade südames vabadusleegi, mis vabastaks musta rassi valgete köidikuist. Vahekorrad on juba kauemat aega põnevad ja pinguli.

Nagu juba ülal tähendatud, on L.-Aafrika riigimees kindral Smuts üks esimesi, kes kuulutas, et käesoleva sõja taga heljub rassiline sõda. Kui põlisele l.-aafriklasele ja riigijuhile peavad Aafrika olud olema temale ju kõige paremini teada. Eriti just L.-Aafrika dominiionis on hädaoht eriliselt suur ja tõugude vaheline kuristik lai.

Kahe miljoni valge kohta on siin 6 miljonit musta. Valgete valdusel on 18 miljonit ha maad, mustadel aga ainult 12 miljonit, seega kuulub igale valgele maad 9 ha ja mustale ainult 2 ha! Pealegi on maa ja maa vahel vahe — valgete omanduseks on väärtuslik pind, mustade oma aga valdavas enamuses kõrb! Keskmise aastateenistus mustal ei ületa 34 naela, kuna valge seevastu teenib 210 naela. Need arvud kõnelevad küllalt sel-

Ülal: Tsviliseeritud Uganda „kuningas“ sir Daudi Chwa

Kõrval: Meru suguharu neiu arvab, et natuke valget tuhka näole — ja ta ongi valgeile võrdne

Kindral Smuts

gesti. Nende argumentidega on mustade agitaatoreil kerge päriselanikke kihutada üles valgete vastu.

Musti hoiab eemale seltskondlikest ja sotsiaalseist ettevõttest ainult buuride üliugev tõuuhkus, ja buurid moodustavad valgete enamiku.

Kuid siiski oldi sunnitud andma läinud aastal mustadele 190-liikmelises parlamendis 8 kohta. Algus on tehtud ja lõppu pole raske ennustada.

Must ja valge — siin ei seisa küsimus mitte nahavärvis, vaid seltskondlikus kihitus. Valged siin püüavad igal võimalusel musti hoida eemal parimaist seltskondlikest positsioonidest, ühelegi mustale ei anta vastutavat ja juhtivat kohta, nende õlul lasub kõik mustem töö. Kuid majanduslik kriis on siin ka mõjuvalt kaasa kõnelnud. Ta on tekitanud suure „vaeste valgete“ probleemi. Kõigile valgeile ei jatkunud enam juhtivaid kohti, pealegi andis mõni laevahukk, laevalt põgenenud madrused, lisa „poor white man“ seisusele. Säärase „vaese valge mehe“ abistamiseks on loodud paljud abistamise organisatsioonid, kuid nende kaukad ei võimalda kõiki rahuldada. Seevastu ei anna aga ükski L.-Aafrika ettevõtte ja äri neile „alamat“ tööd, sest see tähendaks neid seada ühele pulgale mustadega, mis võiks tasandada valgete ja mustade seisukohti ja mõjuks allakiskuvalt valgete prestiižile! Kuid see kitsarinnas aiva soodustab valgete prestiiži langust mustade silmis.

Kuhu peab siis minema see näljane valge? Ta asub elama hädasunnil vaeste linnaossa, Slumsi kodutute majja, kus ta vennastub mustadega ja käib tänavail kerjamas!

Mõned löövad käega oma valge rassi aule ja seisukohale ning astuvad rikaste mustade istandike teenistusse. Nende rikaste istandike omanike arv kasvab päev-päevalt Aafrika läänerannikul. Angoolas,

Prantsuse Kongos, Kuldrannikul ja kõige enam Nigeerias leidub mustade naboobide teenistuses valgeid teenreid, valgeid „sekretäre“, valgeid autojuhte jne. Lõuna-Aafrika unioonis ei tule kellelegi meele, et valge võib teenida musta isandat, aga Lääne-Aafrikas ei ole harulduseks must härra ja valge teenija, olgu see siis Prantsuse või Inglise asumaal. Paljud siinsetest mustadest meestest viibisid (Prantsuse asumaalt) maailmasõja päevil Euroopas ja see käik on nende iseteadvust ja silmaringi tõstnud ja laiendanud.

Huvitavalt on valitsemine sisse seatud Inglise Nigeerias. Siin katsetatakse uut inglise kolooniate valitsemise seadust (indirect rule), mis esmakordselt võeti käsitusele lord Lugardi poolt. Selle seaduse kohaselt tahetakse valitsemise seaduslikkust ja korda toimida nii, et ei lõhutaks ega segataks mustade kombeid ega müstikat, millesse nad on tugevasti kiindunud. Kohalikud neegripealikud täidavad valitsemise ametnike ülesandeid ja mõistavad kohut. Muidugi sünnib see kõik inglise ametniku valvel, et kõik sünniks ettenähtult ja korrapäraselt. Pealikud nõuavad elanikelt lõivud sisse, millest osa läheb pärismaalaste omavalitsusele, kel on oma politsei ja ametkond, ja kes on kohustatud ehitama teid, haigemaju, koole jne.

Arvamised selle uue valitsusmeetodi üle on väga erinevad. Paljud ütlevad, et neegreile on antud liiga palju õigusi. Igatahes näib, et inglased tahavad neegreid kasvatada ja õpetada riiklikule tööle, et siis tarbekorral anda neile täielist omavalitsust.

Kas see meetod suudab takistada avalikku rasside vahelist sõda? Mõned Aafrika tundjad on veendumusel, et see ainult kiirustab seda. Kas rahuldab see neegreid, et neil on oma kohtunikud ja kohus, kes

Kulla pesemine valgele mehele

Järgmine „Kaitse Kodu!“ number ilmub 30. aprillil. Ärid, ettevõtted ja asutused ärge unustage kevad-
hooaja puhul juba aegsasti andmast oma kuulu-
tust, sest kuulutamise „Kaitse Kodus!“ on tasuta

peavad aga õigust mõistma võõraste seaduste järgi? Nende mõistete järgi on need seadused ise kõverad. Olgu näiteks toodud järgmine, meie mõistele absurdne, otsus: neeger-kohtunik karistab kaebealust rahatrahviga, kuid suguharu traditsioonide ja kommete kohaselt peab osa trahvist tasuma kaebaja perekond... Ja neegrid on selle otsusega rahul — see on nende mõistele vastavalt õiglane. Siin selgub rasside küsimuse tuum: neegrите kokkupõrge Euroopa tsivilisatsiooniga. Valged kolonisaatorid vabastasid Aafrika hirmuvalitsusest, kus enim üks kartis teist, hävitasid orjade kütid ja surusid maha suguharude omavahelised verised arveteõiendused. On raske loota, et neegrid omandaksid paari põlve jooksul ka Euroopa mõisteid, kultuuri, ja et nad iseseisvalt võiksid niipea luua majanduslikke suhteid, seda on raske uskuda. Neegrid kisti äkki oma eluroopast välja ja võsames muutus tsiviliseeritud kafriks. See on, neid aeti tööle, õieti küll väikese tasu eest, linnadesse, teemandiväljule, kaevandustesse, nad tutvusid Euroopa tehnikaga, kaupadega ja valgete üleolekuga ja leiavad, et nende õigusi ignoreeritakse, neile tasutakse madalalt. See tekitab paksu verd. Siis veel enam arenenud suguvõlled selgitustöö — see kõik muudab musta massi püssirohu sarna-

seks. Üks võimas meeleolu tõus, valgete ebaõnn mõnes sõjas, ja see kardetud päev ongi käes.

Kuidas aga luua uut Aafrikat, et ka mustal mehel oleks eluõigus, ja mis hoiaks ära selle rasside sõja, see on probleem, mis ootab otstarbekohast lahendust. See uus Aafrika peab aga orgaaniliselt olema vana Aafrikaga seoses, muidu ei ole ta ju üldse teostatav!

Ei ole ka mõeldav, et valged kolonisaatorid lahkuksid Aafrikast. Ilma musta mandrita Euroopa ei saa elada. Ta peab oma rahva juurekasvu kunugi mahutama. Pealegi vajab ta toormaterjaali oma lugematuile tööstustele. Ka Aafrika must elanikkond vajab Euroopat. Ta nõuded on tõusuteel ja neid tuleb Euroopal rahuldada. On vaja leida siiski säärane lahendus, et ka mustal mehel oleks tema nõudeile vastav positsioon ja et ta vajadused ja nõuded leiaksid väarikat rahuldust. Siis vahest hoitaks ära mustade rünnak valgeile. Vastasel korral see rünnak leiab aset ja selle tagajärgi ei ennusta täpselt keegi. Kogu maailm kistakse sellesse, ei ole arvata, et ka meid see ei puudutaks. Meil tuleb jälgida Aafrika sündmusi ja neist teha järeldusi ning olla valmis, et meid see ei tabaks ootamatult.

A. H.

REAMES

H. Matisev

KAKRI

Lihavõttepühajutt Eesti
Vabadussõjast

Aprilli algupoolel 1919. a. jätkus kagurindel Eesti vägede hoogus pealetung. 9. aprilli pealetungilahingute järele jõuti Mitkovitši — Lebedõ — Gorka — Truba — Porkanova — Založe — Sõromäärina — Panikovitši rindejoonele. Rinde keskjoone õgvendamiseks vallutati 10. aprillil veel Zalesje, Zagorje, Kalkutino ja Polääna külad ning Kiima talu. Siis peatuti, et anda väeühikuile nii vajalist ja ammuoodatud puhkust. Olid ju meeskonnad päevadeviisi lahingus — läbimärjad, külmetunud ja sooja toiduta.

Z. ja K. külade vahelises rindelõigus laiuteles metsapari, mis liuska kõrgenes vaenlase positsioonidele. Seega evis küladevaheline rindejoon kardetava seisundi, sest vaenlane võis, lähenenud märkamatult, sooritada seal hõlpsaid läbimurdekatsid.

Selle rindelõigu keskele (kumeral kühmukingul asetseva heinaküüni juure paigutati kuuemeheline valvetõke ühes kergekuulipilduja Madseniga. Valvetõkemeeskond moodustas enesest kaks kahemehelist piilkonda ja kahemehelise kuulipildurite pärisposti. Piilkonnad pidid metsaparis liikuma sajameetrilisel eeldisantsil: esimene K., teine Z. küla suunas rinde küljoonteni. Liiteosadid vahepeal polnud.

Valvetõkke-meeskond vahetati iga kuue tunni järele. Vaheldumisi saadeti sinna mehi Z. külas asuvalt kolmanda roodu esimesest ja teisest rühmast.

Aprillikuu teise nädala lõpul täiendati rindel asuvalt N. rügemendi roode. Värsked puhanud mehed töid palju uut verd vintsutatud ja liigväsimumust põdevasse lahingukaadrisse. Z. külla, kolmandasse roodu, oli määratud 18 meest. Kiiresti jaotati nad rühmade vahel, ja tunni möödudes oli igal neist oma osa rindeteenistuses.

Uustulnukate hulgas äratas elavat tähelepanu keegi käabuskasvuline mehenäss, kes elavhõbedana keerles nii uute kui ka vanade relvavendade keskel.

„Kakri, Jaan Kakri, Võrust,“ nii tutvustas ta end kõigile — tutvust soovijaile ja mittesovijaile. Tekitas oma kiimeldava oleku ja kidakeelse kilkamisega ümberolijais lõbusa tuju.

Aastailt võis ta olla mitte alla viiekümne. Ta pirkujulist näokolu kattis kollakas-haabjas parknahk, mil pesitsesid lugematud kägarkortsud. Imeväikesed pundunud seasilmad piilusid erkjalt valkjate ripsmete

vahelt; kiivlev läbematus hoidis neid alati elevil. Pisiske pardinina ja suur harvade mustjaspruunide hammastega tikustatud avasuu täiendasid kohtlikult selle kavaleeritseva kodukaitsja haabitust.

Mõne päeva möödudes oli reames Kakri tuntuimaid kujusid kogu lahingühikus. Mitte ainult tema isiku, vaid kogu tema perekonna, tema suguseltsi elukäik sai tuntuks ja teatavaks. Selle eest hoolitses virgalt Jaani ülevoolav kõneand.

Võru vabastamise järele astunud Jaan vabatahtlikult kaitseliitu. Luusides ööseti patrullina linnatänavail, ei leidnud ta mingit huvikonda oma elavale temperamendile. Jaapani sõja aegse sõdurina pakkus ta end igal võimalikul ja võimatul juhtumil rahvaväetennistusse, kuid millegipärast ei võetud teda vastu. Komisjonis võeti ta pakkumist kas naljana või pidurdas ta ohvrimeelsust nigelana näiv rauklik välimus — kes seda teab.

Kuid Jaan polnud taigast, nagu ta ise tähendas. N. rügemendi ülema Võrus viibides läks Jaan sõdurliku visiidiga otse ülema juure. Selgitanud viimasele oma sõduripraksise ja lahingvalmuse, sai Jaanist veel samal päeval vapper kodukaitsja.

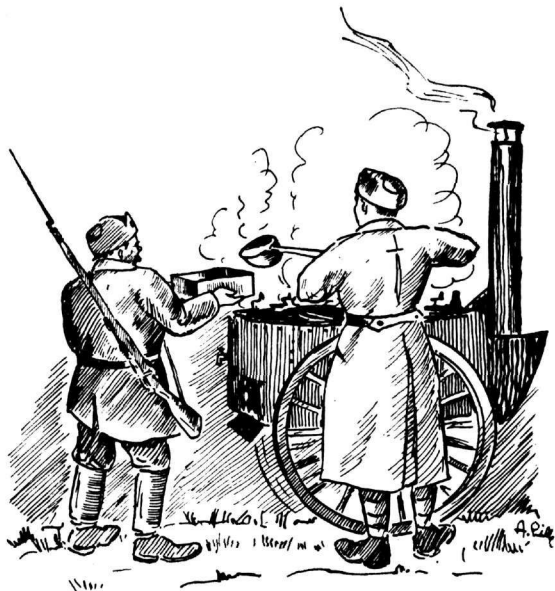
Nii jõudiski ta esimese täienduseeloniga rindele.

Jaani muude heade-halbade omaduste tundmaõppimisega levis meeskondades varsti juht Jaani suurest salanõrkusest: Jaan — õgihobu, Jaan — söömar ja praagamagu — need hüüdnimed levisid kiiresti meeste keskel ja . . . tingisid tahes-tahtmata enesele eluõiguse.

Jaan põdes tõesti söömahaigust. Polnud ta suu parajasti ametis kõnelemisega, siis pidi seal sees tingimata keerlema-veerlema midagi söödavat. Polnud Jaani näha laskepositsioonil, siis oldi kindel, et Jaan on küla keldreis-sahvreis toidujahil. Elanikest maha jäetud elamus leidis ta üht kui teist: pussatunud kartulimugulaid, hallitanud leivaviilukaid, ja vahest õnnestus tal leida koguni kotikesi tangude, jahu ja muu söögiasjandusega. Leidis Jaan mis leidis, kõigest oskas ta valmistada isuäratava roa.

Väljaköök, jõudnud lõunaajal küla tagaservale, nägi alati esimesena Jaani. Käes tšingist padrunikast, ootas Jaan ennatlikult supiportsu. Muigava koka küsimusele — „mitmele“, vastas Jaan oma alatise rahulik-

asjaliku parooliga: „Kol-me-le! Sega, sega kokku kulbiga paksemat.“ Saanud kolmekordse supiportsu, kadus ta sellega kusagile elamuõuele, kus kellelegi nägematult segas supisse varem hangitud kuivi toiduaineid. Ja siis . . . siis ilmse kirega tühjendas segu ammu anuvasse kõhtu.

Jaan võis süüa. Katlake, millega teised sõdurid käisid supi järel, tekitas Jaanis alati iiveldava põlguse. Igal pärastlõunal käis Jaan ringi meeste keskel ja nurus kantulikeedu vett (nii nimetas ta järele jäänud supipära). Nöögati teda ta söömahimu pärast, siis olid Jaani muidu nii kuulekad kõrvad lukus. Siis sarnles Jaan sügava vee kallale.

Varsti enne lihavõttepühi algasid suuremad lahingud. Kevadveed viisid P. jõelt soomusronglaste poolt kiiresti ehitatud hädasilla, mistõttu kolm eesti soomusrongi jäi lõksu vaenlasepoolsele kaldale.

Vaenlane, saanud sellest teada, arendas lakkamatuid rünnakuid K. ja Z. küladele. Siin tahtis ta teostada läbimurret, et jõuga, tunginud kiirrünnakul raudteele, vallutada kibevihatud soomusrongid.

K. ja Z. vahelisse rindelõiku paigutati kõvendatud valvepostid. Ka Jaan leidis uue asukoha metsaparis asuvas valvetökkes. Vapralt võttis ta osa piilkondade tegevusest ja tihti käis ta kaasvõitlejatega luurkaidel.

Hommikuti, rindeteenistusest vabal ajal, konutas ta heinaküünis ja ootas innukalt lõunaaega. Polnud ju valvetökkese võimalusi toidu hankimiseks ja tühi heinaküün seda ümbritseva metsapadrikuga ei varjanud endas tõesti midagi söödavat.

Noruline oli nüüd Jaan. Noruline ja tige. Needis punaseid põrgu põhja, ähvardas neid igavese piinaga. Viha kerkides haaras püssi, hiilis metsaparis, et seal, liginenud märkamatu vaenlase valvepostidele, osava lasuga saata mõni vaenlase piilur isa Aabrami sülle. Hoolimata eakusest evis Jaan küllaldaselt paindlikkust ja varjamisosavust. Luurelt tagasi tulles oli ta alati lustakas ja rõõmus.

Lõunaaeg saabunud, kinnitas Jaan ristrihmal selga püssi, võttis oma lahutamatu padrunikasti ja . . . läks piki sooserva Z. külla, oma „kol-me-le“ portsu järele. Õiguse valvetökkest lahkumiseks sai ta rooduülemalt, kellele pühalikus monoloogis oli tõendanud, et sõduri tuju olenevat sõduri kõhust, et isamaadki olevat kergem teenida, kui keskkoha hoiab toekamalt ülakeha, et teps tema, rooduülem, ärgu kartku üldse valvetökke pärast niikaua, kuni seal püsib sõdur Jaan Kakri, et . . . jne. jne.

Kuigi valvetökke-meeskonnale toodi toit kohale, eelistas Jaan käia isiklikult toidu järel. Toiduasjus ei usaldanud ta kedagi teist. Kokkagi vihkas ta tagaselja. Kokal, nii rääkis ta, olevat kahekordne kõht ja toitu laskvat see läbi „just nagu jaanalind“. Seepärast olevat suppi, mis määratud rindemeestele, puhtam kui allikavesi. Et saada portsu hulka mõne rasvamüllikese või tanguterakese, selleks pidavat sõdur, kas-või läbi häda, isiklikult kohal olema. Muidu . . . (siin tegi Jaan ebamäärase kehaliigutuse ja pilgutas rutul mõlemaid silmi).

Lihavõttepühade laupäeval algas vaenlane uut rünnakut. Mitmekordse laskeahelikus liikus ta vihaselt K. ja Z. küladele. Lahinguägedus tõusis haripunktini öösel. Kogu rinne möllas rajuna: pragises, raksus ja kõmas tuhandehääleline lahinguviiis.

Vastu hommikut taandusid meie hõredad kaitseahelikud K. küla laskepositsioonidelt. Süütepommidest põlevat küla, mis külvatud üle vaenlase mürsurahega ja rünnatud mitmekordse ülevõimu poolt, oli võimatu kaitsta. Seal, taganenud lahingusidemega kõrvuti tegutsevate väeosadega ja ühinenud varurühmaga, moodustas ta uue läbistamatu kaitseliini.

Vaenlase laskeahelik haaras oma vasaku tiivaga ka K. ja Z. vahelise valvetökke. Tühjendanud Madseni kassetid ligineva vaenlase aheliku pihta, taandus eelväerühmgi, võtnud kaasa kaks haavatut, kaarjas suunas tahapoole.

Vaid Jaan ei lahkunud oma laskepositsioonilt.

Hammaste ragistades laadis ta ikka ja jälle püssi ja saatis kuule juba nähtavale vaenlase ahelikule. Kuna metsapari soodustas varjamist, siis roomas ta kiiresti mättalt mättale, künkalt künkale ja jatkas vaenlaste „napsamist“ (kirbulevõtmist). Padrunid lõppenud, torikas püssi mättasse, pugesi isegi kõverasseviskumult mättaste vahele ja . . . nii ta sinna jäigi ootama asjade edasist argnemist.

Päevaks rauges lahing. Punased pidurdasid pealetungi, koondades uusi rindeühikuid lähtealasse, vallutatud K. külla. Öhtul pidi sealt algama uus rünnak.

Kuid meie rindeühemus otsustas jõuda ette punaste kavatsustele. Pataljoni pool varuroidu saadeti öhtu eel K. küla haarderündele ja . . . pimeduse las- kudes algas uus relvatants.

Teise püha hommikul oli endine rindejoon taastatud, K. küla tagasi vallutatud, punased korralikult läbi „klobitud“ ja . . . Jaangi oma peiduurkast päästetud.

Läbimärjana, külmastlõdisevana kirus ta küünilävel „punaseid prussakaid“. Peidusolek, kartus ja hirm elu eest, — midagi ei vihastanud teda nii kui asjaolu, et ta oli . . . söömata. Öö-päev söömata — see oli Jaanile suurimaid haavamisi.

Kõige selle sündinud pahanduse jatkuks jutustasid mehed, et ühistöölt on saadatud pühadeks igale rinde- mehele palk kõige isuäratavamate toiduainetega: munad, rosinasaiad, pekiviilud ja muud maiustused. Kõik see „õnnistus“ pidi roodukantseleis ootama jagunikke.

Ennatlikult ootas Jaan nüüd lõunaaega. Pesi siis padrunikasti puhtaks, heitis püssi õlale ja liikus, varjamatult, püstijalu Z. külla.

Kingipakki ta seal küll veel ei saanud, kuid selle asemel loksus padrunikastis pühaderoog: rammus lihakas klimbisupp „kol-me-le“. Läbematult algas Jaan teekonda tagasi. Ei mallanud ohtlikul kungaskingul kumardadagi, kartis, et kallid supileem loksud üle ääre.

Jõudnud künka keskele, karjatas ta äkki. Kukkunud põlvili, püüdis ta ikka veel hoida supianumat lood-

joones, kuid ei, valju ininaga langes Jaan ninali, laiali- valguvate supinirede kõrvale.

Vaenlase kuul oli läbistanud Jaani kõhu. Vasakus puusas oli suur auk, sealt väljudes oli kuul lennanud edasi, teadmata kuhu. Kiiresti seoti haav, ja Jaan, näost halkjassinine, paigutati küüdile, mil ta alustas teekonda Petserisse.

Haiglaarst, vaadanud läbi haava, lausus naeratades Jaanile:

„Tänu Jumalale, et kõht oli tühi. Haav ise- enesest on tühine, kuid olnuks kõht täis, oleksime pida- nud eluga kõvasti kauplemas. . . Nüüd aga, natuke kan- natust ja . . . siis elame mühinal edasi sõjamehe elu.“

Mõistmata pilguga vahtis Jaan arstile. Naeris arst ta üle või mis?

Kahe kuu pärast Jaan, kosunud ja puhanud, jõudis järele lätlaste maal sõdivatele relvavendadele.

Suure kihinaga-kahinaga saabus Jaan. Tal oli kaasas kaks ilmatasuurt kotti. Küllap seal peitusid portsud „kol-me-le“ . . .

TOIMETUSELE SAADETUD KIRJANDUS

Friedebert Tuglas: Kuldne rõngas. Novellivalimik. Autori pilt ja H. Mugasto kaas ning siseilustused. „Noor-Eesti Kirjastus“, Tartus, 1936. a. Hind 4 kr., 448 lhk.

Joh. Aavik, H. Jänes, A. Meissaar ja O. Parlo: „Euroopa kirjanduse pääjooni“. Gümnaasiumi III (I) klassile. Toimetanud H. Jänes. O.-ü. „Noor-Eesti Kirjastus“, Tartus, 1936. a.

J. Luiga: Poliitilised päevamured, I ja II. Kaas J. Vahtralt. O.-ü. „Noor-Eesti Kirjastus“, Tartus. I köide hind 3,75 kr., II köide hind 3,50 kr.

Aleksander Pope: Lokirööv. Poeem. Tõlkinud A. Oras. Aubrey Beardsley illustratsioonid. O.-ü. „Noor-Eesti Kirjastus“ 1936. a. Hind 1 kr.

Richard Roht: Verioja mõis. Romaan. P. Areni kaas. O.-ü. „Noor-Eesti Kirjastus“, Tartus, 1936. a. Hind 3,50 kr.

A. Puškin: Valik luulet. Lüürika, eepika, draama. Tõlkinud A. Oras, B. Alver, H. Talvik, P. Viiding. „Maailmakirjandus“ nr. 1. Eesti Kirjanduse Selts. 244 lhk. Hind 3,75 kr.

Sõdur nr. 11, 12 ja 13.

Eesti Mets nr. 3.

Kodu nr. 6 ja 7.

Kotkas nr. 3.

Üliõpilasleht nr. 3.

Sportileht nr. 3.

Eesti Kirjandus nr. 3

Tervis nr. 3.

Eesti Tuletõrje nr. 3.

Areng nr. 3.

Uus Talu nr. 3.

Taluperenaine nr. 4.

Eesti Naine nr. 4.

Eesti Statistika nr. 172.

Soome kaitseliidu häälekandja Hakkapeliitta nr. 10, 11, 12 ja 13.

Poola kaitseliidu häälekandja Strzelec nr. 10, 11, ja 12.

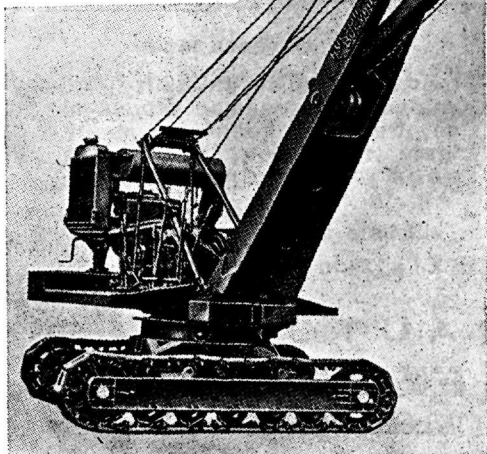
Leedu kaitseliidu häälekandja Trimitas nr. 11, 12, 13 ja 14.

Suomen Sotilas nr. 5 ja 6.

**RUSTON-
BUCYRUS
TIGUBAGER**

10-RB

Süvendab, kraavi-
tab, tõstab, laa-
dib, tasandab,
veab j. n. e.

EHITAGEM ja ARENDAGEM

UUT EESTIT

INGLISE KVALITEET
MASINATEGA JA RIISTADEGA

RUSTON- ISESÕITJAD TIGUBAGERID

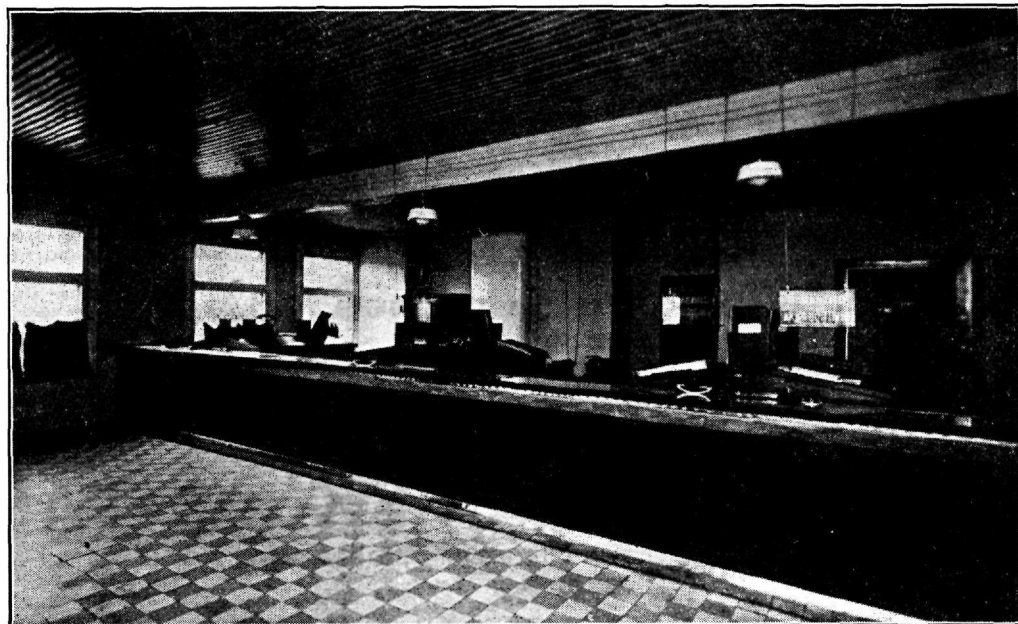
RANSOMES- SOO- ja UUDISMAA SA-
HAD ning RANDAALID. DRENAASH-SAHAD,
KRAAVITAJAD ja MAATASANDAJAD. ERIRIIS-
TAD LENNU- ja SPORDIVÄLJADE EHITA-
MISEKS

TREWHELLA-

KÄNNUJUURIMISE MASINAD

PEAESINDAJA EESTIS:

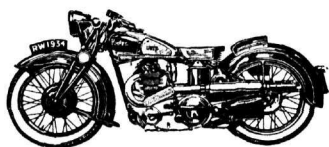
V. M. LAUSSEN, TALLINN
SÜDA TÄN. 9-14, TELEFON 466-26

LÄÄNE-EESTI ÜHISPANK

Märjamaal

Toimetab kõiki pangaoperatsioone.

NÕUDLIKULE OSTJALE
RUDGE JA B. S. A.
MOOTORRATTAD.

Tugevad ja kiired spordi- ja turismimasinad.

JALGRATTAD
 kõrgeimas täiuses

WANDERER, NORIS, SWIFT,
 TRIUMPH, HOPPER j. t.,

harilikud ja võidusõidu, on aastakümnete
 jooksul oma vastupidavust üles näidanud.
 Nõudke katalooge.

K-M.
LIER & ROSSBAUM
 TALLINN, VIRU 7.

**PÕLLUMEHED,
 TÕOSTURID!**

Teile valmistab ja parandab:

Igasugu põllumajanduse-, tööstu-
 sejõumasinaid ja autode osi jne.
 Vedrusid: auto, vankri, spiraal,
 puhver jne. jne.

Eri sisseseaded:

tsementeerimise, sleifimise, hõö-
 veldamise, freesimise, stoossimi-
 se, treimise, koonushammasra-
 taste freesimise, keevitamise,
 sepa ja lukusepa tööde alal.

Tellimiste täitmise kiire, täpne ja
 täieliku vastutusega.

AUTOTEHAS
H. FEIERBACH & KO
 TALLINNAS, JAAMA 10. TEL. 304-04.

Põllumasinade osade keskladu **Akra** Tartus, Aleksandri tän. 1. Tel. 270

soovitab laost

Igasuguseid põllutöömasinate osi:
 Deering, Herkules, Massey-Harrys, V. Vood,
 Eckert, Plano, Beermann, Milvaukee, Osborne,
 Cormick, Delma jne.

Alatine suur ladu:

raudtorud, tsingitud, mustad, katla-, malm- ja
 tsementtorud. Kraanid, ventiilid, slibrid, vannid,
 vannilahjud, pesulauad ja mustaveekausid.
 Harilikud sügavkaevu pumbad.

Keskkütte- ja veeseaded.

Ü.-P.

TARTU MAJAOMANIKKUDE PANK

TARTUS, SUURTURG Nr. 7, OMA MAJAS
 Asutatud 1923. a. Telefon 6-50

Pank võtab raha hoiule, tähtajalisele ja jooksvale arvele. Pank
 annab laene ja garantiisid mitmesuguste kindlustuste vastu
 Pank toimetab sissenõudmisi inkasso-dokumentide järgi ja
 rahasaadetisi igasse kodumaa linna ja alevisse

Pangas saadaval rahakorrajatele hoiukarbid

Virumaa Ühispank

Rakveres, Tallinna 18^a. Telefon 2-36.
Omas majas.

Ühispank võtab raha hoiule ja maksab ajakohast kõrget protsenti.

Annab laenusid, võtab vekseid ja dokumente sissenõudmiseks vastu ja saadab raha igasse rahvarikkamasse kohta.

Ühispank toimetab kõiki muid pangaoperatsioone

Raha kodus hoida on kardetav ja tuluta. Põllupidajad, viige oma vaba raha hoiule ainult Virumaa Ühispanka. Ühispank müüb E. V. riigikassa pantkirju, millega on hõlbustatud asulate laenude tasumine.

Panga juures K/s. „OMA“ peaesindus.

Eesti Hüpoteegipank

Tartus,
Promenaadi tn. nr. 5,
omas majas,

annab linnade ja alevite kinnisvaradele pikaajalist laenu pantlehtedes. Laenult võetakse aastas 6½% intresse ja 1% kustutusmaksu. Laen kustub automaatselt 33½ aastaga

E. Hüpoteegipanga pantlehed annavad aastas 6% sissetulekut ja on heaks kapitali mahutamise vahendiks, olles kindlustatud kõigi panga varadega, laenuvõtjate kinnisvaradega ja nende solidaarse vastutusega, samuti ka kindlustusseltsidega sõlmitud erilepingutelega. Neisse pantlehtedesse võib mahutada seltside, ühingute, haigekassade, vaestelaste, omavalitsuse ja muid kapitale ja neid pantlehti võetakse valitsusega tehtavate lepingute tagatiseks ja aktsiisi ning tollimaksu kindlustuseks. Eesti Hüpoteegipank on asutatud 1884. aastal. 1. jaanuaril 1936. a. oli tema pantlehti ringkäigus üle 9 miljoni krooni.

Tartu Vesiravila

Tartus

Pikk tänav nr. 62/64   Telefon 34
Ambulatoorne ja kliiniline ravimine

Ravitakse:

Närvihaigusi — närvipõletikku, ishiast, neurasteeniat, ka neurasthenia sexualist, hüsteeriat, halvatus j. t. Liigese-põletikke — liigeste ja lihaste reumatismi. Ainevahetuse haigusi — liigrasvumist, podagrat, veresoonte lubjastumist, südamerikkeid, suhkurtõbe

Gymnacoloni Darm Bad — soolikate ravi aparaat — kõhukinnisus, kõhukatarriid, liigrasvumine, neuralgia ja teised valud, tekitatud kõhu ja soolikate rikkeist

Pärmivedeliku-, söehappe-, vahu- ja teised kümb-lused, kuuma raba pakkimised, dušid, elekter ja valgustusravi. Massaaž. Asutus on avatud kella 10—8 õht. Ametnikele ja üliõpilastele hinnaalandus. Prospektid saadetakse kohe nõudmise korral

JUHATUS

Ostke ainult

A/S. TARTU METALLIVABRIK G. & H. LELLEP'i

reaskülvimasinaid

7, 9 ja 11 reaga

(tellimise peale tehakse 15 reaga), sest need masinad on Riigi Kuusiku katsejaamas proovimisel kõige paremateks tunnistatud ja meie põllumeeste poolt kõige nõutavamad külvimasinad.

Vabrik valmistab veel:

laialikülvimasinaid,

8 ja 11 jalga,

sekslimasinaid jne.

Vankri telgi, pusse, mutreid, õhukindlaid ahjuuksi, ukse lukke ja käepidemeid, triikmasinaid, padasid, panne, loomakette jne. jne. Kõik kaubad on hästi ja otstarbekohaselt valmistatud I järgu materjalist.

INGLISE MAGASIN H. GUTKIN

TALLINN, VIRU T. 4 TEL. 436-46

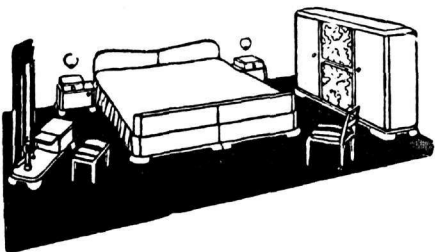
Soovitab odavate hindadega
kõige suuremas valikus

kodu- ja välismaa riidekaupu

igasuguses headuses ja eri-
mustreis

Kauneim valik

MÖÖBLEID

J. KALLO
MÖÖBLIÄRI

S. Karja 18.
Telef. 446-89.
TALLINN.

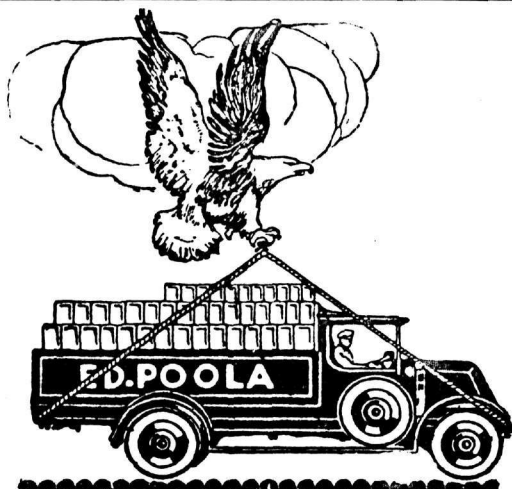
ELEGANTSEID

daamide

käekotte,
rahataskuid,
portfelle ja
kohvreid

odavate hindadega
soovitab

O. ZIMMERMANN
TARTUS

ED. POOLA

I JÄRGU TRANSPORT-FIRMA

„Renault“ veoautod, kandejõuga 1½–10 tonni, õhukummidel, võimaldavad veetavate asjade kiiresti ja tervelt kohale transporteerimise. Vilunud töölised, moodsad laadimise abinõud.

Tellimisi võetakse vastu raskuse ning kauguse peale vaatamata igal kellaajal.

Panga konto: Tallinna Majaomanikkude Pank nr. 48.

Tallinnas, Lauupeo t. 22, telefon 306-23, 306-24

KAUBAMAJA

ERNST ARING

TALLINN, ESTONIA PST. 19. TELEF. 451-03; 469-36

Pakub laost:

Raua- ja teraskaupu,
ehitusmaterjaale,
põllutööriistu,
määrdeõlisisid,
kuullaagreid,
masinarihmu,
terastrossi,
sepasüsi,
värve,
rauda,
polte,
kruve, neede
ja igasuguseid metalle suurimas valikus.

MÜÜK SUUREL JA VÄIKESEL ARVUL.

Kevadpühiks igale kaitseliitlasele

Koloniaalkaupu, maiustusi, delikatesse

Pudukaupu, triiksärke härradele, pesu daamidele

Paberosse, tubakaid, piipe j. n. e.

Veine, konjakeid, napse, likööre

mitmesuguseilt kodumaa vabrikuilt

Kaitseliidu eritarbeid, vormiriidet

MAJANDUSÜHISUS

Osakonnad: Tallinnas, Tartus, Võrus, Rakveres, Narvas, Pärnus

HISPAANIA VEINE

Tarragona punane ja valge, Malaga, Mistella

GREEKA, PRANTSUSE VEINE

WHISKYT, RUMMI

TALLINN, Pikk 11,
tel. 452-07

PÄRNU, Rüütli 27,
tel. 297

**Elusloomade, liha ja
lihasaaduste eksport**

Eesti Peekoni Eksportühisus

S. Pärnu 23

Telefon, kontor: 463-63

„ juhatus: 452-27

A/S. "TEKLA"

PEAKONTOR: TELEFON **448-18**
TALLINNAS,
SUUR KARJA 15, JUHATUS **474-31**

RIIDEÄRID:

TALLINN, SUUR KARJA 15, TELEFON 445-23
TALLINN, VALLITÄN. 10, TELEFON 468-02

Haapsalu, Ehte 2, tel. 1-57
Kuressaare, Kauba 2, tel. 72
Mustvee, Tartu 15, tel. 62
Narva, Peetri pl. 2, tel. 2-38
Petseri, Kaubarida 6/7, tel. 1-17
Pärnu, Vee ja Pika t. nurgal, tel. 1-10
Rakvere, Turuplats, tel. 2-85
Valga, Kesk 14, tel. 26
Viljandi, Tartu 6-a, tel. 2-40
Võru, Jüri 5-a, tel. 1-26

Müügil kindlate hindadega järg-
miste kodumaa vabrikute kaubad:

Balti Puuvilla Ketramise ja Kudumise Vabriku A/S-i
Kreenholmi Puuvillasaaduste Manufaktuuri O/Ü-se
Sindi Tekstiilvabrikute Ühisuse
O/Ü. Eesti Niidivabriku

Välismaa kauba tarvitamisel voo-
lab meie raha üle piiri, suureneb
järjest isoolute arv, jääb vaeseks
maa ja rahvas!

OSTES KODUMAA KAUPU, VÄHENDAME TÕOPUUDUST!